

Stockholms
universitet

Kriminologiska institutionen

Flyktingsituationen – ett hot mot Sverige?

En studie om konstruktioner av asylsökande, flyktingar
och flyktingsituationen i ledarsidor under 2015-2016

Examensarbete för magisterexamen i kriminologi, 15hp

Kriminologi
Avancerad nivå
Vårterminen 2017
Robin Camenius

If men define situations as real,
they are real in their consequences
(Thomas & Thomas 1938:572)

Innehållsförteckning

Sammanfattning	i
1. Inledning	1
2. Syfte och frågeställningar	2
2.1. Frågeställningar.....	2
2.2. Om textens disposition.....	2
3. Bakgrund.....	2
3.1. Migrationen av flyktingar i Europa under 2015.....	3
3.2. Asylmottagning i Sverige och ”flyktingkris” i svensk press	3
3.3. Om regeringens åtgärder 2015-2016.....	4
4. Tidigare forskning.....	4
4.1. Mediestudier och konstruktioner av sociala problem	5
4.2. Crimmigration.....	6
4.3. Mediers framställningar av invandrare, flyktingar och asylsökande	6
4.4. Media som aktör i processen av säkerhetisering.....	7
5. Teori.....	8
5.1. Om ”säkerhet” och Köpenhamnskolan	9
5.2. Teorin om säkerhetisering.....	10
5.3. Avsäkerhetisering.....	11
5.4. Senare teoretisering; Aktörskap, media och publik	12
6. Metod	13
6.1. Datamaterial	13
6.2. Analysmetod	15
6.3. Etiska övervägningar.....	17
7. Analys	18
7.1. Konstruktioner av flyktingsituationen som ett säkerhetsproblem.....	18
7.2. Inställningen till åtgärder	24
7.3. Avsäkerhetisering.....	26
8. Slutsatser	29
9. Diskussion.....	30
9.1. Reflexioner gällande studiens begränsningar	30
9.2. Teoretiska begränsningar	31
9.3. Medias roll i processen av säkerhetisering	32
9.4. Framtida forskning	33
9.5. Avslutande reflexioner.....	34
10. Litteratur.....	35
10.1. Övriga källor	38
11. Bilagor.....	42
Bilaga 1: Kodschema	42
Bilaga 2: Tabell över samtliga ledarsidor	43

Sammanfattning

Under 2015 befann sig den största folkmängden i Europa på flykt sedan andra världskriget. I Sverige fördubblades antalet asylsökande under 2015 jämfört med året innan, och under hösten mottogs mer än 10 000 asylsökande varje vecka. Mot slutet av 2015 och resten av 2016 ser en rad åtgärder ljuset, tänkta att minska antalet asylsökande. Åtgärderna motiveras genom att flyktingsituationen innebär en fara för säkerheten i landet och den allmänna ordningen. Men vilka konstruktioner av flyktingsituationen, flyktingar och asylsökande framträdde i medierapporteringen av dessa händelser? Och vilken roll har medier i att driva på åtgärder mot vad som uppfattas som ett socialt problem? Denna studie söker besvara dessa frågor genom att studera ledarsidor som publicerades innan, under och efter flyktingsituationen under hösten 2015.

Studiens teoretiska ramverk består av teorin om *säkerhetisering*, först formulerad av Ole Wæver (1995). Teorin beskriver en process där politiska aktörer utpekar en samhällsfråga som ett säkerhetsproblem som representerar ett existentiellt hot – vilket legitimerar åtgärder utanför ramen för den gängse politiska dagordningen. Den senare teoretiseringen riktar fokus mot andra aktörer än politiker, däribland medier. Genom en riktad kvalitativ innehållsanalys studeras i denna studie 44 ledarsidor ur svensk tryckt press under 2015-2016.

Studien visar att ledarsidor konstruerar flyktingsituationen, asylsökande och flyktingar som ett säkerhetsproblem mot både EU och Sverige, vilket bekräftar såväl internationell som svensk tidigare forskning. I förhållande till en svensk problembild fokuserar konstruktioner av flyktingar och asylsökande på en sammankoppling med terrorism, SÄPO och Polisen. På EU-nivå är hotbilden istället centrerad kring ett bristande samarbete mellan medlemsstater. Analysen visar även på teman där flyktingsituationen avdramatiseras genom att situationen framhävs som en humanitär respektive integrationspolitisk samhällsfråga. Genom att inkludera media i teoretiseringen kring säkerhetisering bidrar denna studie till att visa hur media är en central del i processen av säkerhetisering.

Nyckelord: *Flyktingsituation, flykting, asylsökande, säkerhetisering, avsäkerhetisering*

1. Inledning

Under 2015 befann sig den största folkmängden i Europa på flykt sedan andra världskriget och över en miljon flyktingar gör under årets gång den farofyllda resan över medelhavet från Turkiet till Grekland (UNHCR 2016:8-9). Utvecklingen av ett ökande antal asylsökande i Europa kommer sig av att miljontals människor flyr det krigsdrabbade Syrien. I ett strängt internationellt politiskt läge, där Europas ledare är oense om hur situationen bör hanteras, förbereder medlemsländerna åtgärder för att bemöta vad som uppfattas som en ”flyktingkris”. Angela Merkels Tyskland välkomnar hundratusentals asylsökande medan Spanien stärker sina gränskontroller, Bulgarien och Ungern likaså. I Sverige blev Migrationsverket hårt pressat av de 162 877 personer som sökte asyl under 2015 (Migrationsverket 2016:15–17).

I oktober 2015 gav regeringen Myndigheten för samhällsskydd och beredskap i uppdrag att samordna myndigheternas hantering av flyktingsituationen och i november beslutar regeringen att införa tillfälliga gränskontroller. Veckor senare tillkommer lagen (2015:1073) om särskilda åtgärder vid ”allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet”. I praktiken innebär lagen att ID-kontroller kan genomföras för att säkerställa säkerheten i landet. Betyder detta att asylsökande kom att betraktas som en fara för den allmänna ordningen, ett hot mot den inre säkerheten i landet eller bägge? Och vilka framställningar av flyktingar och asylsökande återfinns i svensk press innan, under och efter flyktingsituationen, och under tiden då åtgärderna formuleras?

Med media avses allt från TV, radio och storstadspres till sociala medier och webb- eller app-baserade nyhetstjänster. Genom information och debatt påverkar dessa kommunikationskanaler vår förståelse av det samhälle vi lever i genom att de väcker uppmärksamhet om samhällsfrågor ur olika perspektiv. I storstadspresen är *ledarsidor* det viktigaste instrumentet för att förmedla politiska budskap till tidningens läsarkrets. Vilken debatt fördes på ledarsidorna gällande flyktingsituationen och asylmottagandet i Sverige före, under och efter flyktingsituationen? Och: Vilka framställningar av asylsökande och flyktingar framkommer där? Dessa frågor är av intresse för denna studie.

Enligt teorin om *säkerhetisering* är konstrueras säkerhetsproblem av politiska aktörer genom att samhällsfrågor utpekas som existentiella hot mot nationen och dess centrala funktioner (Wæver 1995; 1997). Att utpeka något som ett säkerhetsproblem innebär att förhöja en politisk fråga så att det uppfattas som ett allvarligt problem, vilket i sin tur nödvändiggör och legitimerar extraordinära motåtgärder. Att studera denna process i förhållande till media innebär att utveckla den teoretiska förståelsen av säkerhetisering – och förståelsen för hur lagstiftning och andra åtgärder tillkommer som ett svar på samhällsproblem som uppfattas som allvarliga hot mot samhället.

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att, utifrån teorin om säkerhetisering, analysera och problematisera mediala konstruktioner av *flyktingsituationen*, *asylsökande* och *flyktingar* under 2015 och 2016 i ledarsidor. Tidningarna som studeras är Aftonbladet, Dagens Nyheter, Sydsvenskan samt Svenska Dagbladet. Studien angriper ämnet mot bakgrunden av ett ökande antal asylsökande i Sverige under hösten 2015 och de åtgärder som var ett svar mot denna utveckling. Syftet med studien är även att analysera likheter och skillnader i tidningarnas skildringar av flyktingsituationen.

2.1. Frågeställningar

1. Hur framställs flyktingsituationen, flyktingar och asylsökande i de studerade ledarsidorna?
2. Hur framställer och förhåller sig ledarsidorna till åtgärder mot flyktingsituationen?
3. Vilka likheter och skillnader finns i tidningarnas framställningar av flyktingsituationen, flyktingar och asylsökande?

2.2. Om textens disposition

I nästa avsnitt ges en översikt över utvecklingen av mottagandet av asylsökande i såväl Europa som i Sverige liksom de politiska åtgärder som utvecklingen föranlett. Därefter presenteras en forskningsöversikt. I *Teori* behandlas processen av säkerhetisering som ett teoretiskt ramverk och i *Metod* avhandlas genomförandet av studien, datainsamling och analysmetod. I *Analysen* studeras materialet; uppdelat aspekter av teorin om säkerhetisering; framställningar av (i) flyktingsituationen som ett säkerhetsproblem, (ii) hur ledarsidorna ställer sig till de åtgärder som är ett svar mot flyktingsituationen och (iii) framställningar som kan motverka processen av säkerhetisering. Under *Slutsatser* sammanfattas studiens resultat och under *Diskussion* behandlas studiens begränsningar, mediernas roll i processen av säkerhetisering och möjligheter för framtida forskning.

3. Bakgrund

I detta avsnitt ges en översikt över flyktingsituationen i förhållande till både Europa och Sverige under 2015 och 2016, samt regeringens åtgärder mot denna utveckling.

3.1. Migrationen av flyktingar i Europa under 2015

Under 2015 bevittnade Europa den största förflyttningen av människor sedan andra världskriget och samma år gjorde över en miljon flyktingar och migranter resan över medelhavet, de flesta från Turkiet till Grekland (UNHCR 2016:8-9). Utvecklingen har sin förklaring i att miljontals människor flyr det sedan 2011 krigsdrabbade Syrien, och har lett till att Spanien, Bulgarien, Ungern och andra länder stärker sina gränskontroller, och ytterligare andra använder frihetsberövning av personer som olovligen tar sig in i Bulgarien, Cypern och Grekland (Amnesty 2015:15-16, UNHCR 2014:20-21). Någon tydlig och gemensam kraftsamling mot situationen saknas och det finns stora skillnader i hur många asylsökande olika länder tar emot i Europa. Ett uttryck för detta är att Sverige och Tyskland har tagit emot majoriteten av asylsökande från Syrien mellan 2011 och 2014 (UNHCR 2014:13-16).

3.2. Asylmottagning i Sverige och ”flyktingkris” i svensk tryckt press

Mottagandet av asylsökande i Sverige under 2015–2016 kännetecknas av stora antal asylsökande och ett högt antal handlägningsärenden. Under 2015 sökte 162 877 individer asyl i Sverige, en fördubbling jämfört med året innan (Migrationsverket 2016:15-17). Att fördelningen av antalet asylsökande under året var mycket ojämnt framgår av Migrationsverkets statistik (se figur 1).

Figur 1. Antal asylsökande i Sverige (hel linje) och förekomst av ”flyktingkris” i svensk tryckt press (streckad linje), per månad, 2015–2016.

Antalet asylsökande ökade som mest mellan augusti och oktober 2015, och minskade från november 2015 till januari 2016 (se figur 1). Minskningen av antalet asylsökande från november

2015 och framåt var enligt Migrationsverket ett resultat av ID-kontroller och ”övriga införda kontrollåtgärder 2016 i Sverige” samt åtgärder på EU-nivå (Migrationsverket 2017:31). Figuren visar även att förekomsten av ordet ”flyktingkris” markant ökade i september 2015, något innan kulmen för antalet asylsökande, och sjunker stadigt från december 2015 och framåt.

3.3. Om regeringens åtgärder under 2015-2016

Vilka åtgärder mötte denna utveckling? För att besvara frågan vänder vi oss nu till de åtgärder som regeringen genomförde under 2015 och 2016.

I oktober 2015 gav regeringen Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) i uppdrag att samordna ansvariga aktörers hantering av flyktingsituationen och i november beslutar regeringen att införa tillfälliga gränskontroller. I uppdraget till MSB ingår att presentera nationella lägesbilder av flyktingsituationen och att identifiera områden där särskilda behov finns (Justitiedepartementet 2015). I december 2015 tillkommer lagen (2015:1073) om särskilda åtgärder som får vidtas vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet. Förordningen (2015:1074), som tillkom samma dag som lagen, anger att ID-kontroller är en åtgärd som kan användas i detta syfte. Förordningen stärker möjligheterna att hindra tillträde in i Sverige för de som inte kan uppvisa giltig legitimation.

Under juli 2016 stiftas även lag (2016:752) om begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd. Lagen gäller i tre år framåt och innebär att personer i behov av skydd¹ endast kan söka tillfälligt uppehållstillstånd i Sverige; flyktingar får ett tillfälligt tillstånd på tre år och alternativt skyddsbehövande ett tillstånd på tretton månader. Om skyddsskäl föreligger efter det att det tillfälliga tillståndet löpt ut kan tillståndet förlängas eller, om personen försörjer sig själv och sitt hushåll, omvandlas till ett permanent tillstånd².

4. Tidigare forskning

I denna forskningsöversikt positioneras studien som en del av forskningen om media och konstruktionen av sociala problem, till forskningsfältet *crimmigration* samt till studier med samma teoretiska ramverk som denna.

¹ Det finns tre skyddsstatusförklaringar: *flykting*, *alternativt skyddsbehövande* och *övrigt skyddsbehövande*. Tidigare innebar var och en av dessa statusar ett permanent uppehållstillstånd.

² I undantagsfall kan barn beviljas permanent uppehållstillstånd om barnets hälsotillstånd är särskilt nedsatt.

4.1. Mediestudier och konstruktionen av sociala problem

Forskningen om medier och dess roll i att uppmärksamma och konstruera sociala problem går tillbaka till början av 1900-talet och har det gemensamt med modern sociologi att den växte sig stark med forskningstraditionen från Chicagoskolan (Blomberg m.fl. 2004:11-12). En framträdande förståelse av medier inom forskningen fokuserar på hur medier sätter dagordningen för vilka samhällsfrågor som uppmärksammas och på vilket sätt dessa frågor presenteras (Donald & McCombs 1972). Vid medierapportering sker ett urval av vad som anses viktigt att framhålla kring en given samhällsfråga. Med andra ord, mediala framställningar är inte en objektiv återgivning av en eller annan händelse eller samhällsligt fenomen. Istället sätter medierapportering ramarna för hur allmänheten förstår samhällsfrågor (Slot 2004:164-165). Denna syn på medierapportering är betydelsefull för denna studie i dess betoning på hur medier konstruerar samhällsfrågor och sociala problem genom att framhäva vissa aspekter av en händelse eller problembild framför andra.

I början av 1970-talet studerade sociologen Cohen (1972/2002) den massmediala uppståndelsen kring en uppfattad konflikt mellan ungdomsgrupperna *mods* och *rockers* i Storbritannien. Cohen menar att massmediernas rapportering, genom dramatisering och moralisk värdering av ungdomsgrupperna, bidrog till en *moralisk panik*, ett tillstånd där en samhällsfråga kommer att uppfattas som ett allvarligt socialt problem genom överdrivna mediala framställningar. Dessa överdrivna framställningar kan i sin tur driva fram krav på åtgärder som inte står i proportion till en faktisk problembild.

Mot slutet av 1970-talet kom Stuart Hall m.fl. (1978/2013) att göra ett avtryck genom att studera hur en brottskategori (*mugging*) uppfattades som ett hot mot traditionella normer och värderingar. Detta hot bestod av en sammankoppling mellan *invandrare* och *brottslighet*, som både förstärkte och förkroppsligade social oro i Storbritannien under denna tid. Bakom debatten om invandrare och brott fanns, menar Hall m.fl. (1978/2013:381-389), strukturer som innebär att lägre skikt av arbetarklassen kriminaliseras genom lagstiftning av brott som begås av nöd. Denna forskning är viktig för denna studie av flera anledningar; dels formar medier allmänhetens förståelse för ett fenomen som få har stött på, dels genom att visa hur en sammanblandning av värdeladdade teman kan förstärka uppfattningen att ett samhällsproblem är allvarligt och hotfullt mot den sociala ordningen.

Bland senare forskning har Pickering (2001) studerat hur diskurser styr nyhetsrapportering i Australien. Enligt Pickering (Ibid.:169-173) skildras flyktingar i media enligt en binär logik; god/ond, genuin/falsk etc., en logik som har betydelse för utformningen av åtgärder mot denna

problembild. Sett i förhållande till flyktingsituationen i Europa och Sverige kan debatten om politiska åtgärder ta sig formen av antingen inkluderande eller exkluderande åtgärder. Denna binära logik kan även ha betydelse för att driva på eller motverka den process av säkerhetsisering som utgör det teoretiska ramverket i denna studie.

4.2. Crimmigration

Forskningsområdet som rör sammankopplingen av å ena sidan straffrätt och å andra sidan migrationspolitik går under namnet *crimmigration* (Stumpf 2006:379-381). I formuleringen av denna sammankoppling hämtar flera inspiration från Garland (1996:446-448, 455-458; 2001), som visat hur myndigheter har anpassats efter att ha misslyckats med att bekämpa ständigt höga nivåer av brottslighet. Från denna grund har Mary Bosworth, Leanne Weber och andra lett diskussioner kring flykting- och asylpolitik i Storbritannien, liksom Katja Aas i Norge och Vanessa Barker i Sverige. En utgångspunkt för dessa forskare är att staten har en central roll i att avgöra vilka grupper som ges möjlighet att tillhöra befolkningen genom medborgarskap – och vilka som exkluderas (Aas 2011:332-334; Barker 2017:121-223, 126-127; Bosworth 2008:201, 210-211).

Forskningen om crimmigration finner ökad övervakning och exkludering av invandrare, flyktingar och asylsökande via dels olika slag av övervakning av dessa grupper, dels en utvidgad lagstiftning vad gäller deportering och reglering av de som olovligen vistas i ett land eller annars bryter mot regler om uppehållstillstånd eller gränskontroller (Aas 2011:334-336, Bosworth 2008:202-208; Bowling & Weber 2008:359-363). Detta forskningsområde studerar i regel regeringsbeslut, motioner, lagstiftning eller riksdagsdebatter kring migrations-, flykting- eller asylpolitiska frågor. Vilken roll kan media som aktör ha i crimmigration? Frågan besvaras sällan inom denna forskningstradition vilket är en god anledning till att studera mediala konstruktioner av flyktingar, asylsökande och inställningar till åtgärder mot flyktingsituationen under 2015.

4.3. Mediala framställningar av invandrare, flyktingar och asylsökande

Ser vi till internationell forskning om medierapportering om invandrare, flyktingar, och asylsökande har Karan m.fl. (2016) jämfört nationell och internationell medierapportering om flyktingpolitiken i Australien. Milioni och Vadratsikas (2016) har studerat konstruktioner av flyktingar i grekisk media och Patrascu (2015) jämförde medierapportering om invandrare och asylsökande i Storbritannien, Frankrike och Spanien.

Forskningen visar att invandrare, flyktingar och asylsökande framställs som ett hot mot nationens säkerhet och den allmänna ordningen, ett ekonomiskt hot i form av antingen en konkurrent på

arbetsmarknaden eller en börda på det mottagande landets välfärdssystem (Karan m.fl. 2016:135-138, Milioni & Vadratsikas 2016:70, Patrascu 2015:46-48). Ett tema vid dessa framställningar är ett terrorhot bland asylsökande, vilket har blivit vanligt sedan 11 september-attackerna (Karan m.fl. 2016:135-138). Jämförelsen av medier i Storbritannien, Frankrike och Spanien visade att flyktingar ses som ett säkerhetsproblem i samtliga länder (Patrascu 2015:43-46). Medier i Storbritannien utmärks av en mer hotfull och exkluderande diskurs, men även av att vatten- eller andra naturliknande metaforer³ används vid skildringar av flyktingar (Ibid.:46-48). I Grekland var istället framställningar fokuserade på flyktingens utsatthet men även som en självständig aktör (Milioni & Vadratsikas 2016:65-70).

Svensk forskning visar liknande resultat. I sin avhandling studerade Brune (2004) svensk nyhetsrapportering om flyktingar, asylsökande och invandrare från 1970-talet fram till millennieskiftet. Brune identifierar två grundläggande teman i nyhetsrapporteringen; dels att flyktingar är ett bekymmer för nationen och gränsvaktande myndigheter samt ett hot mot nationens identitet, dels att flyktingar bör inkluderas och integreras i det svenska samhället (2004:72-74, 343-347). Vid nyhetsrapportering gällande både asylsökande och invandrare är sammankopplingar till frågor om brottslighet vanliga (Ibid.:107-114). Och liksom vid medierapportering gällande flyktingar i Storbritannien, pekar Brunns forskning på att metaforer är vanlig i svensk press (Ibid.:76-77). Frågan är om dessa aspekter återfinns även i de studerade ledarsidorna – och vilken roll media har som aktör i processen av säkerhetsisering.

4.4. Media som aktör i processen av säkerhetsisering

Hass (2009) menar att media kan spela en av flera roller i processen av säkerhetsisering. Beroende på om medier konstruerar ett fenomen som ett säkerhetsproblem eller inte, kan de bidra till att en publik accepterar en hotbild och de åtgärder som är ett svar mot den (Hass 2009:82-84). Media kan på detta vis förstärka processen i riktningen att problembilden betraktas som mer allvarlig och att åtgärder är nödvändiga. Medier kan även vara den aktör som utpekar en hotbild, d.v.s. vara den aktör som börjar processen genom att utpeka ett fenomen som ett säkerhetsproblem. Samtidigt kan media skildra ett socialt problem istället som en fråga för gängse politik, d.v.s. fylla en funktion av att avsäkerhetsisera en samhällsfråga (Ibid.:82-84, 87-88). Dessa insikter är viktiga för denna studie då ledarsidor kan tänkas både förstärka och motverka en process av säkerhetsisering.

³ T.ex. i liknelser av flyktinggrupper och deras rörelse som en "våg", en "flod", en "ström" eller liknande.

Genom att studera framställningar av invandrare i media som ett säkerhetsproblem under 1950-talet i USA, har Astor (2009) försökt visa mediers roll i säkerhetisering. Enligt Astor (2009:18-21) dramatiseras händelser och sociala grupper i medier i kommersiellt syfte men ger även samhällsfrågor en legitimitet genom sammankopplingen av olika teman, t.ex. *invandring* och *brottslighet*. Sammankopplingen av flera debatter kan fungera som en eskalerande faktor för processen av säkerhetisering. Astor studerade här nyhetsrapportering, och frågan är öppen om ledarsidor kan visa dessa tendenser till att dramatisera en samhällsfråga och därmed förstärka konstruktionen av ett säkerhetsproblem.

Statsvetaren Krzysztof (2016) har sökt utveckla förståelsen av mediers roll i säkerhetisering genom att studera aktörer på EU-nivå, däribland internationell media. Dessa aktörer, menar Krzysztof (2016:32-35, 48-49), premierar humanitära värden och inkluderande politiska ideal vilket framställer flyktinggrupper som ofarliga snarare än som ett säkerhetsproblem. Att ta hänsyn till att flyktingsituationen kan framställas på olika vis på olika analysnivåer är ett intressant tillägg till säkerhetisering och mediers roll i denna process, och är intressant för denna studie då flyktingsituationen kan ses som både ett internationellt men också ett svenskt fenomen.

Genom en diskursanalytisk analys av ett material som bestod av dokument om beslutsfattande i migrationsfrågor samt viss nyhetsrapportering, undersökte Abiri (2000:18-20) om det skedde en säkerhetisering av invandring som samhällsfråga i Sverige under 1990-talet. Utvecklingen har sin grund i att invandringen sedan 1980-talet har relaterats till arbetsmarknaden och till Sverige som välfärdsstat. I tider av låg sysselsättning kom en inkluderande inställning till invandrare och flyktingar att ge vika för nationella intressen och, under andra hälften av 1990-talet, exkluderande lagstiftning som motiverades av hänvisningar till säkerheten i landet eller invandring som ett hot mot välfärdsstaten (ibid.:31-32).

5. Teori

I detta avsnitt avhandlas uppsatsens teoretiska perspektiv. Inledningsvis behandlas begreppet ”säkerhet” och hur detta relaterar till framväxten av teorin om *säkerhetisering* (*securitisation*). Därefter bryts uppsatsens teoretiska stoff – processen av säkerhetisering – ned i olika delar. Slutligen behandlas senare teoretisering där publiken, medier och andra aktörer än politiker lyfts fram som centrala komponenter.

5.1. Om ”säkerhet” och Köpenhamnskolan

För att förstå framväxten av teorin om säkerhetsisering är det viktigt att se detta mot bakgrund av dels det politiska läget i Europa och resten av världen då teorin utvecklades, dels synen på begreppet ”säkerhet”. Kring 1980-talet skedde en förändring i såväl den akademiska som den praktiska synen på säkerhet, då fokus flyttades från säkerhet som en fråga om militära hotbilder till att omfatta andra sektorer av samhället, t.ex. sociala frågor, ekonomi eller miljöfrågor (Wæver 1995:47; 1996:104-106; 1997:27-29). Förklaringen till förändringen har delvis sin orsak i att en lång period av militär upprustning avslutades – det kalla kriget var över. I bristen på militära hot identifierades andra hotbilder mot samhället; terrorism, organiserad brottslighet och irreguljär migration (Flyghed 2005:165-172, 177-180), och bidrog till en breddning av möjliga åtgärder mot bakgrund av dessa nya hotbilder (Hörnqvist 2004:14-20).

Det är i denna kontext som teorin om säkerhetsisering växer fram. En viktig institution för teoretiseringen och diskussionen kring säkerhet, liksom för utvecklingen av teorin av säkerhetsisering, var Köpenhamnskolan. Till grundarna räknas Barry Buzan, Jaap de Wilde & Ole Wæver, verksamma vid the *Copenhagen Peace Research Institute*. Tidigt belyste dessa forskare hur *säkerhet* var ett väl använt, men samtidigt utvecklat, teoretiskt koncept (Buzan 1983:3-9; Wæver 1997:27-28). Köpenhamnskolans viktigaste bidrag blir här en konstruktivistisk förståelse av säkerhetsproblem. I den tidigare synen på säkerhet refererar ett givet säkerhetsproblem till ett objektivet hot med en bestämbar risk (Huysmans 1998:491-494, Wæver 1996:108). En sådan syn antar att ett säkerhetsproblem existerar oberoende av hur problemet diskuteras eller begripliggörs av omgivningen (Wæver 1995:46-47; 1996:108; 1997:27-30). Åtgärder mot en sådan hotbild blir endast effektiva om förståelsen av hotet överensstämmer med hur hotet yttrar sig i en objektiv mening.

Köpenhamnskolan avvisar en sådan förståelse av risker, hot och säkerhetsproblem – och de åtgärder som är ett svar mot dessa. Istället är säkerhetsproblem *konstruerade* genom att ett fenomen utpekas som hotfullt av politiska aktörer (Balzacq 2015:109-110; Balzacq & Guzzini 2015:98-99; Wæver 1996:106-109; 1997:30). Möjligen utgör dessa fenomen en verklig risk men detta är inte i fokus, utan det är konstruktioner av säkerhetsproblem som är centrala – och de åtgärder dessa konstruktioner ger legitimitet åt.

5.2. Teorin om säkerhetsisering

Med *säkerhetsisering* avses en process där ett fenomen utpekats som ett säkerhetsproblem⁴ och hur detta säkerhetsproblem kommer att uppfattas som ett verkligt och allvarligt hot som nödvändiggör åtgärder av extraordinär karaktär. Uppfattningen att ett säkerhetsproblem med nödvändighet måste bemötas med en åtgärd, kännetecknar processen. Men varför anses vissa hot viktigare än andra och hur kan en åtgärd betraktas som nödvändig? Svaren finner vi i att hotet uttrycks som *existentiellt*, d.v.s. som ett säkerhetsproblem som, lämnat obesvarat, kommer att förgöra eller oskadliggöra det som hotet är riktat mot (Wæver 1996:106-107).

Beroende på inom vilken samhällslik sektor detta utpekande sker, kan hotet uppfattas vara riktat mot olika mål. Vid säkerhetsisering inom den politiska sfären grundas framställningar av säkerhetsproblem i regel på ett hot riktat mot staten, dess suveränitet eller ett politiskt system och dess konstitution (Buzan m.fl. 1998:21-22, 141-146; Wæver 1997:218-221). Detta gäller oavsett om det handlar om en enskild stat (t.ex. Sverige) eller ett internationellt politiskt system av medlemsländer (t.ex. EU). Intressant för denna studie är att centrala komponenter i dessa politiska system, t.ex. en specifik myndighet eller en medlemsstat i EU, kan uppfattas som nödvändigt för systemets funktion (Buzan m.fl. 1998:147). Ett hot mot denna komponent innebär ett hot mot hela systemet. Exempel på sådana komponenter i denna studie är Migrationsverket, Polisen och SÄPO.

Det finns även hot som riktas mot en nationell identitet, mot befolkningens självuppfattning⁵. Dessa hotbilder mot en *identitet* har sammankopplats med migration och etnicitet genom att grupper av annan etnisk härkomst kan uppfattas som ett hot mot samhällets eller folkets självuppfattning (Buzan m.fl. 1998: 121-122, Wæver 1997:261-263, 267-271). Olika sektorer kan ses som närbesläktade i det att motåtgärder alltid formuleras genom en politisk process. Centralt är att framställningar av säkerhetsproblem framhäver en dramatisk och allvarlig problembild – egenskaper som i sin tur legitimerar iscensättningen av åtgärder *utanför* ramen för gängse politik (Wæver 1996:109-110; 1997:221-222). Så här långt kan en schematisk bild av processen ge oss följande två punkter:

⁴ Ett utpekande behöver inte innehålla specifika ord som ”säkerhet” eller ”hot”.

⁵ Dessa hot tillhör vad som inom den teoretiska traditionen kallas *societal security*. ’Societal’ är en beteckning för samhällets eller befolkningens identitet.

- I. Aktörer identifierar ett samhällsproblem som ett allvarligt säkerhetsproblem som representerar ett existentiellt hot mot samhället, staten och dess funktioner
- II. Säkerhetsproblemet har utvecklats dramatiskt och uppfattas som ett verkligt hot, vilket legitimerar extraordinära motåtgärder

Den tidiga teoretiseringen av säkerhetisering lade stor vikt vid den språkliga akten att utpeka något som ett säkerhetsproblem (se t.ex. Wæver 1997:54-56). Detsamma gäller att detta utpekande utförs av *politiska* aktörer. Givet denna kommunikativa och språkliga aspekt av teorin, men även att medier kan, som vi såg i tidigare forskning, förstärka eller överdriva sociala problem är det motiverat att se till media som en aktör i denna process. Frågan är om de även kan *avsäkerhetisera* problembilder, d.v.s. motverka processen av säkerhetisering.

5.3. Avsäkerhetisering

Som vi har sett är säkerhetisering en process där ett utpekande av samhällsfrågor som säkerhetsproblem föranleder extraordinära politiska motåtgärder. *Avsäkerhetisering (desecuritisation)* är en motverkande effekt i denna process (Wæver 1997:224-225). Istället för att en aktör utpekar ett fenomen som ett existentiellt hot, kan fenomenet konstrueras som en ofarlig samhällsfråga. Med det sagt är det tänkbart att avsäkerhetisering kan fungera genom konstruktioner av ett fenomen som ett socialt problem men – och detta är den centrala punkten – genom att positionera samhällsfrågan som hanterbart inom ramen för gängse politik, är fenomenet inte längre ett allvarligt säkerhetsproblem som nödvändiggör extraordinära motåtgärder.

Ett kännetecken för säkerhetisering är att säkerhetsproblem konstrueras som att de utvecklas på ett dramatiskt vis. Detta kommer till uttryck även vid avsäkerhetisering, som beskrivs i termer av långtgående politiska initiativ (Buzan m.fl. 1998:28-29). Detta kan ses som att gängse politik, till skillnad från extraordinära politiska åtgärder, tar lång tid. Gällande denna studie kan det tänkas att det finns framställningar av asylsökande eller av flyktingsituationen som motverkar hotbilder eller avdramatiserar konsekvenserna av de höga antalen av asylsökande i Sverige. Sådana framställningar kan ha en avsäkerhetiserande effekt genom att problembilden ryms inom ramen för en gängse politisk dagordning. En central punkt är dock publikens roll i acceptansen kring en given utpekad hotbild. I nästa avsnitt ser vi närmare på den senare teoretiseringen av säkerhetisering, där publiken ges ett större utrymme.

5.4. Senare teoretisering; Aktörskap, media och publik

Under ledning av Thierry Balzacq har senare teoretisering fokuserat på underutvecklade delar av teorin. En sådan del är antagandet att processen tar vid då en enskild aktör pekar ut ett fenomen som ett säkerhetsproblem (Balzacq 2005:172-173, 177-179; 2011:6-8, Williams 2011:212-213). Det finns här en kritik av att en enskild aktör inleder en dramatisk politisk och samhällelig process bara genom ett enskilt språkligt uttryck (s.k. ”språklig akt”) eller utpekande av ett fenomen. I samband med denna punkt riktas även kritik gällande publikens roll i att acceptera dessa konstruerade hotbilder. Den huvudsakliga frågan som uppmärksammas är: Vilken roll har publiken i att uppfatta, acceptera eller avvisa ett utpekande av ett säkerhetsproblem? Vultee (2011), ringar in denna punkt i följande citat:

”Konceptet av säkerhetisering som en språklig akt är en elegant analogi, men som ett teoretiskt påstående har den gäckats av en ouppklarad motsägelse från första början: Hur kan den språkliga akten att tala säkerhet⁶ vara performativ om den kräver publikens medgivande?” (Vultee 2011:77, min övers.)

Vultees uppmärksammar i citatet det teoretiska tomrum som måste fyllas med förståelsen för hur publiken uppfattar konstruktioner av säkerhetsproblem. Med andra ord, det räcker inte att en aktör pekar ut ett säkerhetsproblem – hur denna problembild uppfattas av mottagarna är centralt för hur processen fortgår.

Ytterligare en aspekt som har fått uppmärksamhet är att andra aktörer än politiker kan utpeka fenomen som säkerhetsproblem (Kaunert & Léonard 2011:68-75). En av de aktörer som bör uppmärksammas är media, som på olika vis konstruerar sociala problem för en bred publik (Vultee 2011:80-84). Att studera mediala konstruktioner är därmed att öka förståelsen för både media och publikens roll i processen av säkerhetisering. Att därutöver studera ledarsidor kan belysa den kommunikativa aspekten mellan politiker, media och publik. I nästa avsnitt beskrivs de studerade ledarsidorna närmare.

⁶ D.v.s. att utpeka ett fenomen som ett säkerhetsproblem.

6. Metod

I denna del av uppsatsen behandlas hur undersökningen och analysen har genomförts och de vetenskapsteoretiska antaganden som har styrts studien. Här avhandlas också de avgränsningar som är nödvändiga att göra vid alla forskningsprojekt.

6.1. Datamaterial

Materialet består av 44 stycken ledarsidor, publicerade mellan 2015-01-01 och 2016-12-31. Artiklarna är hämtade från fyra av de större tidningarna i Sverige; Aftonbladet (AB), Dagens Nyheter (DN), Sydsvenskan och Svenska Dagbladet (SvD). Det finns flera beröringspunkter mellan ledarsidor och teorin om säkerhetsisering som motiverar detta val av material; dels den kommunikation som denna uttrycker från media till allmänhet, dels ett samspel som inkluderar politiker genom att ledarsidor anses vara viktiga inlägg i den politiska debatten. Slutligen är det av vikt att tidningarna har en stor läsarkrets vilket innebär att artiklarna kan antas ha haft ett betydande genomslag i debatten om flyktingsituationen under den studerade perioden.

Av de 44 artiklarna är tio stycken från Dagens Nyheter respektive Svenska Dagbladet, elva stycken från Aftonbladet och 14 stycken från Sydsvenskan (se bilaga 2). Tidningarna tillhör storstadspressen och Aftonbladet är en kvällstidning medan övriga tidningar är morgontidningar. Tidningarna är inte knutna till ett eller annat politiskt parti men varje intar en politisk hållning; Sydsvenskan och Dagens Nyheter är oberoende liberal, Svenska Dagbladet är obunden moderat och Aftonbladet är socialdemokratisk. Sydsvenskan är den mindre av tidningarna men är intressant på grund av dess såväl geografiska som politiska närhet till Malmö med omnejd, där frågor om asyl- och flyktingpolitik har varit uppmärksammade. Merparten av artiklarna (28 stycken) är publicerade under 2015, varav de allra flesta (23 stycken) är publicerade under det andra halvåret av 2015.

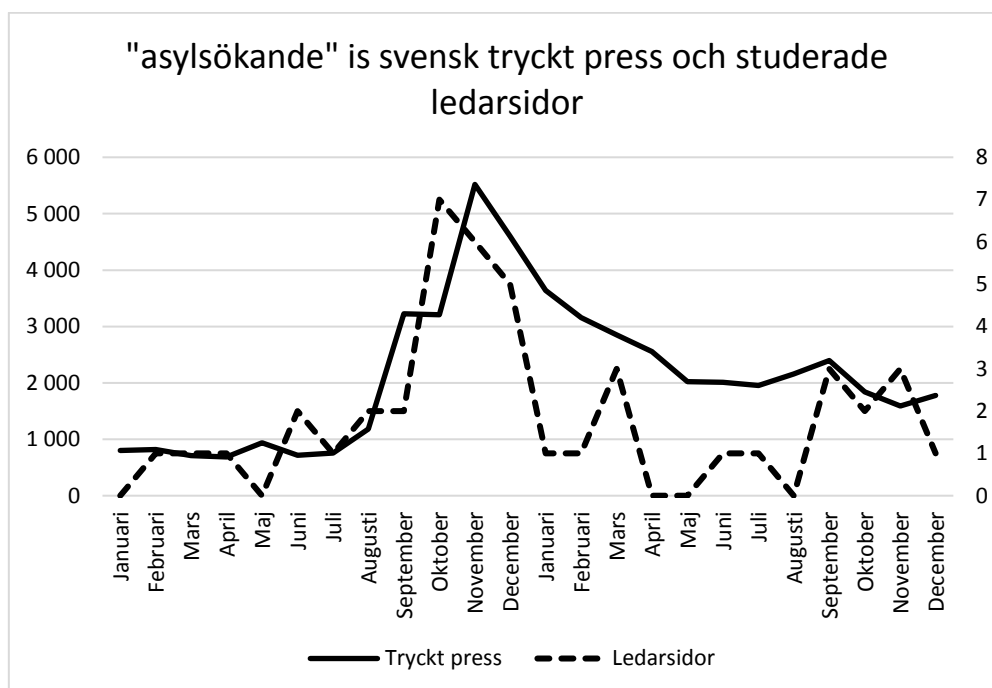
6.1.1. Avgränsningar

Med tanke på de resurs- och tidsmässiga ramar som har gällt vid genomförandet av studien har det varit nödvändigt att avgränsa antalet studerade texter. Gällande den studerade perioden av 2015 och 2016 bedömdes denna vara rimlig för att fånga en process av säkerhetsisering. Tidsmässigt var det centralt att fånga perioden under hösten 2015, då antalet asylsökande var som högst, men även att fånga mediala framställningar under tiden som ledde fram till då. Att därutöver studera artiklar publicerade under 2016 var intressant för att kunna se eventuella inställningar till åtgärder mot flyktingsituationen. Trots att tidsramen kan ses som lång för en studie av detta slag, bör det påpekas att det inte är säkert att den täcker en process av slaget säkerhetsisering.

Givet den förhållandevis korta tidsperiod på 10 veckor som finns till mitt förfogande är 44 stycken ledarsidor en stor mängd text att på ett systematiskt vis studera i detalj. Därför gjordes bedömningen att inte även inkludera ledarsidor från tidningarnas webbsidor.

6.1.2. En översikt över den mediala uppmärksamheten om asylsökande

Att debatten om asylsökande kom att bli uppmärksam under den studerade perioden är tydligt av den mängd artiklar som publiceras i svensk tryckt press. Ett bra sätt att illustrera trender i medierapportering är att göra sökningar på specifika ord. En sökning på ”asylsökande” över perioden 2015-2016 ger 51 113 träffar (se figur 2 nedan).

Figur 2. Studerade ledarsidor (streckad linje, n=44) samt artiklar i svensk tryckt press om ”asylsökande” (hel linje, n=51 113), per månad, 2015-2016.

Figuren ovan visar en topp i både den mediala uppmärksamheten gällande *asylsökande* under oktober och november 2015 samt att denna topp syns vad gäller när de inhämtade ledarsidorna är publicerade. Denna topp följer till stor del utvecklingen av antalet asylsökande personer i Sverige under 2015-2016, dock med skillnaden att debatten om asylsökande fortsätter att vara aktuell även när antalet asylsökande har sjunkit (se figur 1 och 2). Från december 2015 och framåt sjunker det relativa antalet ledarsidor kraftigare jämfört med den mediala uppmärksamheten. Som vi såg tidigare, ökade användningen av ordet ”flyktingkris” i september 2015 (se figur 1). I de studerade artiklarna förekommer ”flyktingkris” först i september 2015 och används därefter ofta för att beskriva flyktingsituationen under hösten 2015.

6.1.3. Insamling av datamaterial

Datamaterialet har inhämtats via mediearkivet Retriever⁷, en digital databas över svensk och internationell press sedan 1996. En fördel med att hämta material från en databas är att datainsamlingen är en förhållandevis enkel process. Flera sökningar av ledarsidor gjordes på mediearkivet med sökorden *asylsökande*, *flykting* respektive *gränskontroll* tillsammans med ordet *ledare*. Dessa ord användes som sökord då de är centrala för debatten om flyktingsituationen och asylmottagningen i Sverige. Sökningarna gav sammanlagt 478 träffar⁸. En manuell genomgång av dessa träffar gav 44 stycken ledarsidor och det är dessa som utgör materialet i denna studie. Sökningen gav en lämplig mängd artiklar att studera under den tid som fanns att tillgå.

Sett till fördelningen av de studerade ledarsidorna följer de i stort den mediala rapporteringen i flyktingfrågan (se figur 2). Materialet är dock inte heltäckande, vilket är en begränsning eftersom studien inte kan ge en komplett bild över debatten på ledarsidorna. Det finns ledarsidor som berör flyktingsituationen i tidningarna som inte är med i materialet, vilket har bekräftats genom kompletterande sökningar. Att inkludera fler artiklar hade dock inneburit ett för stort material, vilket hade krävt att ett antal artiklar sorterats bort. Eftersom en lämplig mängd ledarsidor inhämtades genom sökningen som gav 44 artiklar beslutade jag, av tids- och utrymmesmässiga skäl, att inte inkludera fler ledarsidor. Sammantaget innebär detta dels en osäkerhet vad gäller innehållet i de ledarsidor som inte studeras, dels att frågeställningarna som besvaras i denna uppsats inte kan betraktas som heltäckande svar.

6.2. Analysmetod och vetenskapsteori

Genomförandet av analysen inleddes med att materialet lästes igenom ett flertal gånger och sorterats in i olika teman med hjälp av ett kodschema (se nedan). När väl materialet är strukturerat efter olika teman blir analysen djupare i det att varje tema analyseras var för sig. Detta gör enklare arbetet att visa nyanser inom respektive tema, t.ex. vad gäller skillnader i hur tidningarna framställer asylsökande. Analysen är därefter en process av en fördjupning i materialet och en återkoppling till tidigare forskning och teorin om säkerhetisering. För att analysera materialet används en s.k. riktad kvalitativ innehållsanalys.

⁷ <https://www.retriever.se/>

⁸ Det är inte möjligt att söka i vissa sektioner av tidningar. Genomgången visade att flera artiklar var registrerade under fel sektion. Äldre studier visar liknande bortfallsrisk genom felaktig arkivering (Estrada 1999:65-66).

6.2.1. Riktad kvalitativ innehållsanalys

Innehållsanalyser finns i en rad former. En kvalitativ innehållsanalys är lämplig för att studera textens *mening* som kan komma till uttryck både explicit och implicit (Bergström & Boréus 2012:49-51, 80-81). Att analysen är *riktad* avser att teoretiska utgångspunkter vägleder analysen genom begrepp och tematiska inslag (Hsieh & Shannon 2005:1281-1283). I denna studie har processen av säkerhetsisering styr analysen genom ett *kodschema* (se bilaga 1) som innehåller komponenter ur det teoretiska ramverket. Kodschemat är en hjälp i både att identifiera teman eller andra aspekter av materialet som är intressanta, och att tolka dessa. Kodschemat utvecklades delvis över tid i och med att analysen fortgick; t.ex. genom ett tillägg av temat *avsäkerhetsisering* som en möjlig och intressant del av materialet.

En riktad analys kan ses som begränsande i att den på förhand bestämmer delar av analysen och hur materialet kan eller bör tolkas. En konsekvens av detta är att vissa delar av materialet blir mer intressanta än andra, och risken är att forskaren endast *ser* vad teorin pekar mot. Å andra sidan kan den teoretiska förståelsen ses som en styrka eftersom syftet med en riktad analys är att se hur ett teoretiskt ramverk fungerar på ett givet datamaterial (Bengtsson 2000:38-39).

6.2.2. Socialkonstruktivism, intersubjektivitet och reflexivitet

Genom användningen av begrepp som *framställningar* och *konstruktioner* placerar sig denna uppsats inom en socialkonstruktivistisk tradition, en kritisk ansats med fokus på föreställningar som omger och formar sociala fenomen (Wenneberg 2000:57-58). Men vad menas med en ”konstruktion” och hur, och vad, konstrueras?⁹ Konstruktioner är gemensamt hållna föreställningar om samhället eller delar av den, vilka legitimeras, och därmed uppfattas som naturliga, genom att institutioner bekräftar och reproducerar dessa föreställningar (Berger & Luckmann 1966/1991:75-79). I denna studie behandlas media som en institution som producerar, reproducerar och legitimerar konstruktioner av flyktingar, asylsökande och flyktingsituationen. Forskarens uppgift är att dels synliggöra konstruktioner som tolkningar snarare än något naturligt, dels ifrågasätta dessa samt att belysa hur de kan få materiella konsekvenser (Wenneberg 2000:73-75, 153-154).

Då socialkonstruktivismen fokuserar på tolkningar av en social verklighet, som i sig är föränderlig och mångtydig, är en objektiv sanning inte ett mål med forskningen (Ibid.:155-157). Denna syn på

⁹ Olika inriktningar ger olika svar. För en uttömmande genomgång av olika inriktningar, se Wenneberg 2000.

kunskap och sanning bryter mot uppfattningen att forskning beskriver en objektiv verklighet genom exakta observationer och ofelbara instrument. Istället är forskaren själv och forskningsprocessens olika delar centrala aspekter av hur kunskap produceras. Av denna anledning talas det ofta om *intersubjektivitet*, d.v.s. att forskaren på ett genomgående och transparent sätt visar hur tolkningar görs och på vilka grunder (Bergström & Boréus 2012:42-43). Vid analysen av materialet används därför många citat och noggranna hänvisningar till artiklar som visar på varje tema.

Liksom vid mediala framställningar är samhällsvetenskaplig forskning en arena där sociala fenomen konstrueras; forskaren och dennes undersökning bidrar till förståelsen av studieobjektet (Bergström & Boréus 2012:41-42). Forskaren bör här inta ett *reflexivt förhållningssätt*, d.v.s. att förhålla forskningsprocessen till hur den konstruerar och reproducerar föreställningar om studieobjektet (Pettersson & Tiby 2003:213, se också Wenneberg 2000:129-132). Reflexivitet innebär även att reflektera över att forskning generellt, och en genomförd undersökning specifikt, oundvikligen innehåller en personlig och politisk aspekt, vilket väcker frågan om vems "sida" forskaren står på (Becker 1967:237-240). Frågan är inte en enkel att besvara utan är tänkt att väcka tanke och göra explicit forskarens roll i forskningsprocessen.

Att frågorna som studeras i denna studie är av politisk art är tydligt. Min egen inställning till debatten om flyktingsituationen är att den hastigt övergick från en inkluderande till en exkluderande inställning till politiska åtgärder gällande asylmottagningen mot slutet av 2015, samt att inslag av terrorism i denna debatt tycktes långsökta och utan saklig grund. Sett till slutsatserna nedan konstrueras flyktingar och asylsökande som ett säkerhetsproblem och materialet saknar framställningar där dessa grupper har ett självständigt aktörsskap. Det finns en risk att dessa framställningar fortlever genom denna studie. Att så kan vara fallet innebär en etisk problematik, vilket är ämnet för nästa avsnitt.

6.3. Etiska övervägningar

Vid mediastudier är etiska överväganden sällan en fråga som diskuteras utförligt, vilket kommer av att nyhetsrapportering är avsedd för en bred publik. Att studera mediala framställningar kan därmed vara etiskt oproblemiskt sett till anonymisering av informanter eller känsliga uppgifter i ett insamlat material. Istället kan diskuteras hur uppsatsen relaterar till det som studeras; framställningar av sociala grupper och "flyktingsituationen".

Som vi såg i förra avsnittet är samhällsvetenskaplig forskning, liksom den mediala sfären, en arena där konstruktioner av den sociala verkligheten kommer till uttryck och förmedlas till andra. Vi såg också att forskningen kan reproducera negativa konstruktioner och föreställningar om flyktingar

och asylsökande eller flyktingsituationen som en historisk händelse. Genom denna insikt beslutade jag att i uppsatsen benämna händelsen med den neutrala beteckningen ”flyktingsituationen”, snarare än ”flyktingkrisen”¹⁰. Detta då den senare, vilken förekommer oftare i materialet, antyder en kris gällande säkerheten i landet snarare än en kris för de grupper som söker skydd i Sverige.

Det finns också anledning att se uppsatsens slutsatser i förhållande till hur föreställningar kring flyktingar och asylsökande kan reproduceras. I analysen framträder framställningar av dessa grupper som både ett säkerhetsproblem för Sverige och Europa. Detta sätt att uttrycka saken, d.v.s. som ett *säkerhetsproblem*, har att göra med att säkerhetsisering används som teori för att analysera materialet. Med det sagt, och i syfte att nyansera analysen nedan, var det viktigt att försöka visa på delar av materialet som kan visa på motbilder av sådana hotbildskonstruktioner (se avsnitt 7.3). Ytterligare en aspekt av analysen kan visa på att konstruktioner, eller bristen på dessa, kan reproducera förgivettagna föreställningar, och gäller att framställningar av flyktingar och asylsökande som självständiga aktörer lyser med sin frånvaro i materialet och därmed uppsatsen. Samtidigt finns sådana exempel i tidigare forskningen om mediala framställningar av flyktingar (se t.ex. Milioni & Vadratsikas 2016:65-70). Givet denna avsaknad av temat i materialet är det svårt att hantera en möjlig reproducering av detta, annat än att uppmärksamma denna frånvaro.

7. Analys

I denna del av uppsatsen analyseras de 44 ledarsidorna. Avsnittet är uppdelat efter tre aspekter av teorin om säkerhetsisering: framställningar av flyktingsituationen som ett säkerhetsproblem, tidningarnas inställningar till åtgärder mot flyktingsituationen, samt avsäkerhetsisering.

7.1. Konstruktioner av flyktingsituationen som ett säkerhetsproblem

Framställningar av flyktingsituationen som ett säkerhetsproblem förekommer på vad jag benämner olika *analysnivåer*. I den ena tillhör flyktingsituationen en europeisk problembild och i den andra framställs flyktingsituationen som ett svenskt problem. Dessa skiljer sig åt tidsmässigt så till vida att den europeiska analysnivån är vanligare under perioden innan de höga antalen asylsökande och

¹⁰ En reflexion vid författandet av uppsatsen är att det är svårt att skriva om händelsen utan att använda ordet ”kris”.

den tillhörande mediala uppmärksamheten i ämnet under hösten 2015. Nedan ser vi först till den europeiska, och sedan till den svenska analysnivån.

7.1.1. Ett bristande samarbete i EU

Fram till och med september 2015 är majoriteten av ledarsidorna centrerade kring en analys av flyktingsituationen i Europa. Först i oktober 2015 och framåt blir asylmottagningen i Sverige ett dominerande tema. Dagens Nyheter är den tidning som oftast behandlar flyktingsituationen som ett europeiskt fenomen.

Temat om flyktingsituationen som ett europeiskt fenomen är centrerad kring att stora grupper av flyktingar vållar politisk instabilitet i EU. Att flyktingsituationen är ett humanitärt problem är i detta sammanhang ett underliggande tema men behandlas sällan explicit. Istället är kärnan i problembilden de konsekvenser som flyktingsituationen innebär för EU som ett politiskt system. Ett uttryck för detta är att få medlemsländer tar emot större antal asylsökande medan andra tar emot färre eller inga alls:

Problemet är att nästan alla flyktingar från Mellanöstern och Nordafrika i dag anländer till två länder: Italien eller Grekland (...) Över hälften av dem som söker asyl i Europa hamnar i två andra länder - Tyskland eller Sverige (DN 2015-02-06)

Tillsammans med Tjeckien, Slovakien och Polen vägrar Ungern acceptera att Europa har ett gemensamt ansvar för att lindra flyktingarnas nöd. Något har gått allvarligt snett i EU (Sydsvenskan 2015-09-18)

Citaten ovan belyser hur flyktingsituationen i Europa blir problematisk då olika länder bidrar olika mycket med att ta emot asylsökande. Tydligt är även att flyktingsituationen är ett gemensamt uppdrag för medlemsstaterna i EU samt att en åtgärd mot situationen bör formuleras på EU-nivå (se även AB 2016-03-17, DN 2015-12-19; 2015-12-28, Sydsvenskan 2015-09-07). I ledarsidorna som är publicerade under merparten av 2015 finns en tro till gemensamma kraftsamlingar mellan EU:s medlemsländer som en lösning på denna gemensamma problematik. Samtidigt finns en oro att unionen riskerar att splittras om sådana åtgärder inte förverkligas:

... det krävs ett system där alla EU-länder tar sitt ansvar, annars finns risken att mottagningen brakar samman i länder som Sverige och Tyskland (...) Brist på solidaritet hotar EU:s fundament (Sydsvenskan 2015-07-23)

Det kan visa sig ännu mer kostsamt att hantera de konsekvenser som uppstår utan en uppgörelse om samarbete (DN 2015-08-28)

Den osolidariska asylpolitiken kommer att få konsekvenser (...) Det är inte bara flyktingarnas öde som ligger i potten - det är också EU-byggets (DN 2015-11-14)

Citaten gör tydligt att flyktingsituationen är en katalysator för en kris som i stort beror på *bristen på samarbete* mellan medlemsstater. Kärnan i detta bristande samarbete är en gemensam lösning på flyktingsituationen i Europa. Ledarsidorna framställer denna stundande europeiska kris genom att hänvisa till att EU:s kärnvärden, dess själva fundament, hotas (se citat ovan, samt DN 2016-03-09). Hotet riskerar att omintetgöra EU. Då det bristande samarbetet mellan EU:s medlemsländer presenteras som ett existentiellt hot mot ett politiskt system, är detta i min mening ett exempel på hur ett säkerhetsproblem utpekats (se Buzan m fl. 1998:141-146, Wæver 1996:106-107). Intressant är att hotet inte kommer av flyktingsituationen som sådan, t.ex. genom ett fokus på grupper av asylsökande, deras utsatthet eller liknande. Istället framställs detta hot som ett resultat av *bristen på samarbete* gällande åtgärder mot flyktingsituationen.

Att analysen i ledarsidorna fram till och med september 2015 fokuserar på en europeisk kontext kan ses i relation till att flyktingsituationen inte ännu uppfattas som en svensk problematik. Nedan behandlas framställningar av flyktingsituationen som ett säkerhetsproblem i förhållande till svenska myndigheter och svensk politik. Notera dock att problembilden av flyktingsituationen, och hur åtgärder kan formuleras mot denna, är – redan innan den träder in i en svensk kontext –, en av ett allvarligt hot mot EU:s själva funktion, mot EU som ett politiskt system. Möjligen har detta påverkat hur debatten tar form när frågan aktualiseras i Sverige.

7.1.2. "Systemkollaps"

I oktober 2015 och framåt blir en svensk analysnivå framträdande i materialet. Detta sammanfaller i tid med både ett stort antal asylsökande och en ökad medierapportering om asylsökande i svensk press samt att flyktingsituationen har kommit att benämnas "flyktingkrisen" (se figur 1 och 2). Detta kan betraktas som att flyktingsituationen har trätt in inom Sveriges gränser och inom ramen för en svensk debatt.

En skillnad mellan framställningar av flyktingsituationen som ett säkerhetsproblem i Europa jämfört med i Sverige är att problembilden i en svensk kontext är relaterad till *säkerhet*. Tidigt i den studerade perioden finns framställningar av asylmottagningen som ett allvarligt säkerhetsproblem:

Bägge talesmännen för Säkerhetspolisen lyfte alltså fram den förda migrationspolitiken som ett säkerhetsproblem. De använde förstås inte de orden. Det hette i stället att Säkerhetspolisen har en stor utmaning. Men det är ingen utmaning. Det är en systemkollaps (SvD 2015-03-23)

Med "systemkollaps" avses de brister i säkerhet som uppstår då ett större antal personer söker asyl i Sverige än vad ansvariga myndigheter klarar av att hantera (se även Sydsvenskan 2015-09-05). I ledarsidan ovan riktas kritik mot att Säkerhetspolisen betraktar situationen som "en utmaning",

medan författaren framhåller att det rör sig om en ”systemkollaps”. *Kollaps* antyder att något riskerar att braka samman, och *system* kan tolkas som hela arbetet med flyktingmottagning i Sverige, alternativt hela Sverige.

Framställningen av flyktingsituationen som en ”kris” och en katalysator för en stundande ”kollaps” förekommer även i förhållande till ”välfärden” (Sydsvenskan 2015-09-05; 2015-09-07, SvD 2015-11-15; 2016-07-05; 2016-09-03). Detta tema av att asylsökande kan leda till en kris för det mottagande landet och hennes välfärd finner även Karan m.fl. (2016:135-138) vid konstruktioner av asylsökande i australiensk media. Detsamma gäller Milioni & Vadratsikas (2016:65-70) i grekisk media samt Patrascu (2015:46-48) i Storbritannien. Att flyktingsituationen och asylmottagandet skildras som ett säkerhetsproblem i media bekräftar även tidigare forskning som jämfört medierapportering i flera europeiska länder (Ibid.:43-48).

Dessa problembilder av att en stat riskerar att gå under är ett exempel på ett utpekande av ett säkerhetsproblem som ett existentiellt hot. Detta då framställningar av flyktingsituationen innebär ett hot mot landet, dess välfärd och den allmänna säkerheten. Dessa framställningar kan därför ses som en del av processen av säkerhetisering eftersom hoten riskerar att omindetgöra en stat och dess funktion (Buzan m.fl. 1998:147, Wæver 1996:106-107). Det är intressant att detta utpekande sker i ledarsidor. Att medier kan vara en aktör som gör sådana utpekande har varit en teoretisk möjlighet (Vultee 2011:77-82) och har på vissa håll föreslagits (Hass 2009:82-84). Dessa exempel på att ledarsidor utpekar säkerhetsproblem, stärker uppfattningen att medier är en viktig teoretisk komponent i processen av säkerhetisering.

Under andra halvan av 2015 finns även ett tema gällande ett överbelastat Migrationsverket (AB 2015-06-24; 2015-10-17, DN 2015-11-10; 2015-11-14; SvD 2015-10-16; 2015-12-29). Tidsmässigt sammanfaller temat med perioden då antalet asylsökande i Sverige var som högst, d.v.s. under oktober och november 2015. Migrationsverket är i sammanhanget den viktigaste myndigheten i dessa ledarsidor, men även den myndighet som är under hårdast tryck. Myndigheten får en central samhällsbärande funktion, och det faktum att Migrationsverket inte klarar av att bedriva verksamheten så som den bör, är ett tecken på att systemet som helhet håller på att brista. Detta är i min mening ett exempel på att en särskild komponent i ett system är så funktionellt central att om denna hotas, så hotas systemet som helhet (Buzan m fl. 1998:147). Översatt till framställningarna av flyktingsituationen innebär detta att Migrationsverkets bristande förmåga väntas leda till en säkerhetsbrist i hela landet. Detta fokus på asylsökande som ett bekymmer för myndigheter som ansvarar för flykting- och asylpolitik är sedan länge ett tema i svensk debatt om flykting- och

asylfrågor (Brune 2004:72-74, 343-347). I nästa avsnitt fortsätter myndigheter att vara centrala inslag i analysen, men då i en sammankoppling mellan flyktingar, asylsökande – och terrorism.

7.1.3. Flyktingar, asylsökande och terrorism

Att ledarsidorna gör sammankopplingar mellan två tematiska inslag förekommer ofta i materialet. Så sammanblandas t.ex. asylsökande i relation till terrordåden i Paris i november 2015 (SvD 2015-11-15, se även DN 2015-12-28), till radikaliserings och s.k. ”syrienåtervändare” (SvD 2015-12-11), till terrorism och säkerhetsbrister i asylprocessen i Sverige (SvD 2015-03-23) och till brottslighet och människosmuggling (SvD 2016-09-03). I dessa ledarsidor framställs asylsökande och flyktingar sida vid sida vid terrorism, radikaliserings och brottslighet, vilket även var framträdande i Brunnes (2004:107-117) forskning om mediala konstruktioner av invandrare i Sverige sedan 1970-talet.

Den tydligaste sammankopplingen är den mellan å ena sidan flyktingar och asylsökande och å andra sidan terrorism, ett tema som oftast framkommer i Svenska Dagbladet. Ett utmärkande drag för detta tema är att SÄPO och Polisens verksamhet är central för problembilden. Utmärkande är även hur dessa myndigheter, som en konsekvens av stora antal asylsökande, inte längre kan bedriva verksamheten så som de bör:

Kontrollapparaten är utformad för helt andra volymer ärenden. När mängden asylsökande flerdubblas på några år leder det till att bedömningarna blir schablonmässiga. Och när utredningarna blir ytliga upptäcks inte säkerhetshoten (SvD 2015-03-23)

Polisen har förlorat kontrollen över flyktingsituationen (...) Under nästan hela den särskilda händelsen¹¹ anser alltså polisens högsta ledning att den inre utlänningskontrollen inte fungerar (SvD 2015-10-16)

Citaten ovan visar att ledarsidorna fokuserar på att Polisen och SÄPO inte längre kan hantera de stora antal asylsökande och att detta i sin tur innebär en säkerhetsbrist (se även citat nedan). Framställningarna är sådana att stora grupper av asylsökande är ett konkret säkerhetshot om de inte kontrolleras tillräckligt. Då tillräckliga kontroller inte är möjliga på grund av stora antal asylsökande och en hög arbetsbelastning, finns därmed säkerhetsbrister. Att medier framställer att det kan finnas ett terrorhot bland asylsökande är ett tema som även återfinns i tidigare forskning (Karan m.fl. 2016:135-138).

¹¹ Med detta uttryck avser författaren att Polisen betraktade flyktingsituationen som en ’särskild händelse’.

Av vikt för detta tema är att Polisen och SÄPO ansvarar för säkerheten i landet. Då framställningar centrerar kring att dessa myndigheter har förlorat kontrollen över situationen, att de inte förmår upptäcka säkerhetshot, signalerar i min mening att ett allvarligt hot mot allmänheten eller säkerheten föreligger. Hotet blir *verkligt* och *legitimt* genom att två symboliskt viktiga företrädare för ordning och säkerhet – SÄPO och Polisen – inte förmår att hantera denna kris;

Säpo har säkra uppgifter på att cirka 150 personer har rest för att ansluta sig till al-Qaidainspirerade grupper i det syriska inbördeskriget (...) Det är volymer som inte går att övervaka (SvD 2015-03-23)

Liksom gällande Migrationsverket ovan, kan Polisen och SÄPO betraktas som centrala komponenter av samhället, och om dessa hotas så hotas även hela systemet (Buzan m fl. 1998:147). Sammankopplingen mellan terrorism och asylsökande kan även sägas *dramatisera* debatten samtidigt som den befäster en problembild där gruppen asylsökande är ett socialt problem som bör hanteras av samma myndigheter som ansvarar för säkerheten i landet. Detta tema är inte nytt utan har påvisats i svensk forskning tidigare gällande hotbilder av invandrare och brottslighet (Brune 2004:107-113). Dessa sammankopplingar kan bidra till processen av säkerhetsisering genom att ett socialt problem kräver beslutsfattarens uppmärksamhet – och det snabbt.

I anslutning till temat om asylsökande och terrorism finns även en hotbild av mer abstrakt karaktär, där hotet framträder i form av ett krig som är riktat mot självaste ”friheten”:

Om vi inte vill leva i ett repressivt samhälle, måste samhället vara repressivt mot dem som hotar friheten (...) Men ett Sverige som inte ser till att dess grundläggande institutioner är starka, lämnar utrymme för andra krafter att ta över (...) Det pågår ett krig mot friheten. Vi har en plikt och ett ansvar för att försvara den (SvD 2015-11-15)

Inkluderingen av terrorism i debatten kan inbjuda till en tolkningsram som är ordnad enligt en binär logik – hotet är så allvarligt att det måste bekämpas med strängast möjliga medel. Citatet i detta avsnitt ger ett sådant intryck – att vinna kriget eller att gå under. Sådana framställningar kan förstärka en process av säkerhetsisering genom att de förenklar debatten. Enligt Pickering (2001:172-173) är en följd av denna logik att åtgärder mot ett socialt problem följer samma logik, vilket leder till att debatten tar sig formen av antingen *inkludering* eller *exkludering*.

Möjligen har sammankopplingar mellan asylsökande och flyktingar och terrorism en förstärkande effekt på processen av säkerhetsisering genom att de tidigare behandlas under samma rubrik som något så dramatiskt som terrorism. Enligt Astor (2009:18-21) dramatiseras texter i media i syftet att sälja lösnummer, men medier kan även ge en samhällsfråga legitimitet då den behandlas på ett seriöst vis. En sammankoppling mellan t.ex. terrorism och asylsökande antas vara sann genom att

media underhåller temat, ett resonemang som ges vikt av att ledarsidor tillhör de mer seriösa av tidningarnas sektioner. Terrorhotet kan därigenom uppfattas som ett legitimt, och verkligt, hot.

7.2. Inställningen till åtgärder

I framställningar av flyktingsituationen som ett säkerhetsproblem delas materialet av en europeisk och en svensk analysnivå. Denna uppdelning gäller även för detta avsnitt, när analysen riktar sig mot ledarsidornas inställningar till åtgärder mot flyktingsituationen.

7.2.1. Åtgärder på EU-nivå

Under 2015 är det dominerande temat att åtgärder mot flyktingsituationen på EU-nivå kräver en gemensam kraftsamling mellan medlemsländerna, något som samtliga tidningar ger uttryck för. Som redan har nämnts framträder flyktingsituationen som ett europeiskt fenomen mer i Dagens Nyheter än i övriga tidningar. Temat om gemensamma åtgärder på EU-nivå är förenat med ledorden ”gemenskap”, ”solidaritet” och ”samarbete”:

(...) viktigt att unionen driver en gemensam asylpolitik. För att det ska fungera måste fler ta ansvar (DN 2015-02-06)

Flyktingfrågan måste lösas gemensamt (Sydsvenskan 2015-07-23)

Att länderna gemensamt tar ansvar för asylsökande är avgörande för att de på sikt ska kunna upprätthålla Schengen och de andra samarbetsformer som steg för steg har ökat rörligheten i Europa (DN 2015-08-28)

Stegen som nu tas mot en gemensam och solidarisk asylpolitik i EU är därför hoppningivande (AB 2015-08-30)

Citaten ovan visar att flyktingsituationen framställs som en fråga som kräver samarbete och solidaritet mellan EU:s medlemsstater. Temat om att gemensamma kraftsamlingar är nödvändiga för att bemöta utvecklingen är även framträdande på en svensk analysnivå (se nedan).

Den huvudsakliga åtgärden mot flyktingsituationen är ett kvotsystem i vilket länder tilldelas flyktingar baserat på landets ekonomiska och sociala möjligheter (DN 2015-02-06; 2015-10-17; 2015-12-19, Sydsvenskan 2015-07-23; 2015-09-07; 2015-09-18). Under slutet av 2015 sker en förändring i inställningen till en gemensam lösning till flyktingsituationen. Från att ha haft en tilltro till ett kvotsystem gör sig en mer negativ inställning gällande. Denna negativa inställning gäller både tron till detta kvotsystem men även till gemensamma kraftsamlingar som ett sätt att hantera flyktingsituationen. Misslyckandet med implementeringen av ett kvotsystem blir symptomatiskt för ett numera splittrat EU:

Ett EU som inte ens har klarat av att fördela de 160 000 kvotflyktingar, som kontinentens ledare med stor möda kom fram till, har blivit en tydlig illustration av hur svag solidariteten nu är inom EU (DN 2015-11-14)

Kvotssystemet är ett fiasko (DN 2015-12-28)

Sanningen är att ingen av modellerna kommer att vara human eller fungerande eftersom välbärgade länder inte är beredda att ta emot fler människor i nöd (DN 2016-09-22)

Citaten visar att tron till en gemensam åtgärd på EU-nivå är svag i dessa ledarsidor (se även DN 2015-10-17, Sydsvenskan 2016-09-18). Det dominerande inslaget i problembilden är det bristande samarbetet mellan EU:s medlemsländer och att dessa brister synliggör svagheter i det politiska systemet som är EU. Att flyktingsituationen betraktas som en gemensam problematik för EU:s medlemsländer kan tyckas självklart med tanke på att syftet med EU är att länder samarbetar. Givet detta är det min mening att temat om gemensamma kraftsamligar på EU-nivå inte bör betraktas som en dramatisk eller extraordinär åtgärd sett till teorin om säkerhetsisering (se Wæver 1996:109-110; 1997:220-221). Notera dock att förändringen i inställningen till åtgärder på EU-nivå tycks komma sig av att *samarbetet* brister mellan medlemsländerna, inte av en förändrad problembild sett till antalet asylsökande i Europa. Eftersom samarbetet är en central del av EU kan det finnas anledning att ifrågasätta hela dess funktion om detta samarbete inte fungerar – vilket kom till uttryck i förra avsnittet om hur brister i samarbetet hotar EU som ett politiskt system.

7.2.2. Åtgärder i Sverige: handlingskraft sökes

Ledarsidorna behandlar i en mindre utsträckning specifika åtgärder mot flyktingsituationen i en svensk kontext. Dock finns ledarsidor som tar ställning för (SvD 2015-10-16; 2016-11-19) eller mot gränskontroller (AB 2016-10-29, Sydsvenskan 2015-09-18) som en åtgärd för att minska antalet asylsökande i Sverige. De studerade ledarsidorna tycks mindre vara ett forum där konkreta åtgärder diskuteras eller där nya förslag på åtgärder läggs fram.

Istället är det genomgående temat att svensk politik är i behov av *handlingskraft*. Detta kommer till uttryck genom uppmaningar till regeringen eller politiska partier (Sydsvenskan 2015-10-15, SvD 2015-12-29) eller till statsminister Stefan Löfven att agera för att bemöta flyktingsituationen (Sydsvenskan 2015-09-05; 2015-09-07, SvD 2015-10-16). Detta tema åtföljs även av stundtals dramatiska skrivningar gällande det politiska läget. Följande citat är typiska för detta:

Varje generation politiker får några enstaka tillfällen att kliva fram och skriva historia. Tillfällen som skiljer de som tar ansvarsfulla men obekväma beslut från kappvändare och populister (...) [Flyktingsituationen] ställer krav på partiledarna att uppträda som riktiga ledare och politiker (AB 2015-10-23)

Vad gäller egentligen i politiken framöver? Det är angeläget för både politiker och väljare att den frågan snarast får ett klart svar. Ett intensivt arbete väntar för att möta flyktingkrisen, vilket gör det särskilt viktigt med politisk beslutskraft (Sydsvenskan 2015-10-27)

Dramatiska framställningar som de i citaten ovan kan vara av vikt för hur flyktingsituationen begripliggörs som en fråga som *måste* åtgärdas. Ett annat tema som berör detta rop på politisk beslutskraft är uppmaningar till partier att samarbeta över traditionella politiska gränsdragningar (Sydsvenskan 2015-09-07; 2015-10-15; 2015-10-27; 2016-02-23; 2016-03-14; 2016-12-20), en inställning som mest kommer till uttryck i Sydsvenskan. Möjligen kommer sig detta av att Sydsvenskan befinner sig såväl geografiskt som politiskt närmare de konsekvenser som flyktingsituationen föranleder i form av ett stort tryck på gränskontroller och asylmottagande. Detta kan ha en betydelse för att åtgärder – oavsett hur de utformas – krävs för att för att lösa en allvarlig politisk situation.

I dessa ledarsidor är ett gränsöverskridande samarbete nödvändigt för att kunna motverka den, som den framställs, dramatiska utvecklingen med ett ökande antal asylsökande. En tolkning av detta är att flyktingsituationen uppfattas som så allvarlig att motåtgärder kan ta sig formen av extraordinära åtgärder – så länge problemet åtgärdas snarast. Att politiker uppmanas att bryta traditionella sätt att föra politik genom att arbeta över gränser, kan i min mening tolkas som att situationen framställs som att den kräver en extraordinär, och nödvändig, åtgärd utanför ramen för gängse politisk dagordning. En sådan tolkning innebär att temat av blocköverskridande politiskt samarbete är en del av säkerhetsiseringen av flyktingsituationen genom att händelsen enar partier gentemot ett yttre hot (se Wæver 1996:109-115; 1997:119-221). Detta genom att politiska partier, oavsett politisk tillhörighet, måste enas för att snarast bemöta utvecklingen. Detta behov av beslutskraft och åtgärder – oavsett hur dessa ser ut – är anmärkningsvärd i materialet och går i linje med att flyktingsituationen uppfattas som en flykting”kris”.

7.3. Avsäkerhetsisering

I detta avsnitt behandlas hur ledarsidorna konstruerar flyktingsituationen som en fråga som tillhörande gängse politik. Med detta avses att framställningar inte är av den dramatiska kvalitet att flyktingsituationen ses som ett säkerhetsproblem. Avsnittet är uppdelat efter två teman; framställningar av asylmottagningen som ett humanitärt projekt, och en sammankoppling mellan å ena sidan asylsökande och flyktingar och å andra sidan integrationspolitik.

7.3.1. Flyktingsituationen en humanitär utmaning

Ett tema i materialet är att flyktingsituationen ses som en humanitär fråga, ett tema som tidningen Aftonbladet mer än övriga visar på. Framställningar som ryms inom detta tema betonar kriget i Syrien som en orsak till att stora grupper av människor har drivits på flykt och temat är centrerat kring en inkluderande och omhändertagande inställning till åtgärder gällande flyktingsituationen:

(...) min åsikt är att Sverige i denna tid av stora migrationsströmmar och fruktansvärda krig i vår omvärld ska stå upp för öppenhet och humanism (...) Detta ställer stora krav på oss som samhälle och innebär självklart påfrestningar. Det kräver något av oss som medborgare och av våra politiker (AB 2015-06-04)

Ytterst är det människorna som kommer hit, på flykt från krig och armod, som kommer att drabbas om våra politiker inte tar sig samman (AB 2015-10-17)

I citaten är tydligt att flyktingar är utsatta för krig och elände, och att Sverige bör ha en inkluderande asyl- och flyktingpolitik (se även AB 2015-10-23; 2016-01-09, DN 2015-11-14; 2015-12-28). I stora delar av materialet finns en underliggande orsaksbeskrivning som betonar att orsakerna till flyktingsituationen är både geografiskt och politiskt avlägsna en svensk kontext. Ofta är denna orsaksbeskrivning perifer i ledarsidorna. Så är inte fallet gällande temat om flyktingsituationen som en humanitär utmaning. Genom denna orsaksbeskrivning ter sig asylmottagningen i Sverige som mindre allvarlig i förhållande till kriget i Syrien men samtidigt blir flyktingar och asylsökande *utsatta grupper*. Framställningar av flyktingar som utsatta är något som tidigare forskning har visat i grekisk medierapportering (Milioni & Vadratsikas 2016:65-70). I framställningar av flyktingar och asylsökande som utsatta, liksom att de kan vara en resurs för arbetsmarknaden (se nedan), saknas de dock ett självständigt aktörskap (Ibid.). Även om dessa framställningar kan detta kan tyckas dramatiska kan de i min mening tolkas som att de positionerar flyktingsituationen som inom ramen för gängse politik, och att de därför är exempel på avsäkerhetisering (Buzan m.fl. 1998:28-29, Wæver 1997:224-225, 229-232).

Synen på åtgärder för att hantera flyktingsituationen betraktas i detta tema som att de bör syfta till att minska lidande genom att Sverige bör föra en inkluderande flykting- och asylpolitik. I ledarsidor som framhäver denna inställning ställs detta i opposition mot dels sammankopplingen mellan flyktingar, asylsökande och terrorism, dels mot exkluderande åtgärder, t.ex. gränskontroller (se AB 2015-11-29; 2016-10-29). Denna delning mellan ett inkluderande och ett exkluderande perspektiv på flykting- och asylfrågor har visats i forskningen om denna debatt sedan 1970-talet (Brune 2004:72-74, 343-347). Kanske blir detta en debatt med endast två utgångar; en binär delning i debatten som i sin tur kan ha betydelse för utformningen av åtgärder genom att debatten inte lämnar

utrymme för något mellanting mellan *inkluderande* eller *exkluderande* politiska åtgärder (Pickering 2001:172-177, 183-185).

7.3.2. *Integration via arbetsmarknaden*

Ett tema i materialet rör flyktingfrågan som en del av integrationspolitik. I den mån temat är närvarande är det oftast i Svenska Dagbladet och i Sydsvenskan. Temat är tidsmässigt senare än övriga teman; under 2016 finns 16 stycken ledarsidor publicerade och sju av dessa berör integration. Temat centrerar kring hur flyktingar ska bli en aktiv del av arbetsmarknaden:

Arbete är som bekant en nyckelfaktor för integration (SvD 2015-12-29)

Arbete och bostad - på det hänger en lyckad integration (Sydsvenskan 2016-02-23)

Valet står mellan bidragsberoende eller självförsörjning (SvD 2016-07-05)

Det kommer att behövas stora utbildningsinsatser och fler enkla jobb för att förbättra integrationen (Sydsvenskan 2016-12-20)

I citaten är försörjning genom arbete den viktigaste komponenten för integrationen av flyktingar och asylsökande (se även Sydsvenskan 2015-09-05, SvD 2016-06-12; 2016-07-05). Detta tema återfinns även i forskningen om debatten gällande invandring och asylsökande; att debatten under en lång tid har präglats av detta inslag av integration via arbetsmarknaden och självförsörjning (Abiri 2000:31-32, Brune 2004:72-74, 343-347). Till skillnad från tidigare forskning visar materialet inte på att flyktingar framställs som självständiga aktörer eller att de representerar ett ekonomiskt hot i form av en ökad konkurrens på arbetsmarknaden (se Milioni & Vadratsikas 2016:70).

Teoretiskt sett kan denna sammankoppling mellan asylsökande, flyktingar och integration via arbetsmarknaden betraktas som ett sätt att positionera flyktingsituationen inom ramen för gängse politik snarare än som en "kris" och ett säkerhetsproblem. En sådan tolkning innebär att dessa ledarsidor motverkar processen av säkerhetsisering genom att avdramatisera flyktingsituationen (Wæver 1997:224-225). I längden är det tänkbart att sådana avdramatiserande framställningar leder till åtgärder ryms inom ramen för gängse politik genom att bilden av flyktingsituationen som en allvarlig situation tonas ned.

8. Slutsatser

I detta avsnitt presenteras slutsatserna av studien genom att besvara frågeställningarna utifrån vad analysen har visat.

1. Hur framställs flyktingsituationen, flyktingar och asylsökande i de studerade ledarsidorna?

Flyktingsituationen, flyktingar och asylsökande framställs som ett socialt problem på såväl en europeisk som en svensk analysnivå. Som ett europeiskt fenomen leder flyktingsituationen indirekt till ett säkerhetsproblem genom att ett bristande samarbete mot situationen hotar EU som ett politiskt system. I den svenska problembilden framställs asylsökande och flyktingar som ett säkerhetsproblem på det viset att de är ett hot mot samhället och den allmänna säkerheten i landet. Att myndigheter med en samhällsbärande funktion har förlorat kontroll och att det finns ett hot av terrorism bland asylsökande är framträdande teman som bidrar till konstruktionen av flyktingsituationen som ett säkerhetsproblem. Analysen visar att ledarsidorna kan vara en arena där aktörer utpekar fenomen som säkerhetsproblem enligt teorin om säkerhetisering.

Avsäkerhetisering av flyktingsituationen kan ske genom att framställningar betonar att åtgärder bör utformas inom ramen för en gängse politisk dagordning. Så sker i förhållande till dels ett humanitärt tema, i vilken flykting- och asylpolitik sammankopplas till en inkluderande inställning till utsatta grupper, dels i förhållande till integration, där flykting- och asylfrågor ses som relaterade till arbetsmarknaden.

2. Hur framställer och förhåller sig ledarsidorna till åtgärder mot flyktingsituationen?

Framställningar av åtgärder mot flyktingsituationen sker inom ramen för en europeisk och en svensk analysnivå. Vid båda nivåerna konstrueras åtgärder som att gemensamma kraftsamlingar är nödvändiga. Åtgärder på EU-nivå är dock få och tilltron till dessa sjunker över den studerade perioden som en konsekvens av ett bristande samarbete mellan medlemsstater. Inställningen till åtgärder i Sverige är anmärkningsvärt fokuserad på att beslutsfattare ska visa handlingskraft i bemötandet av flyktingsituationen och att blocköverskridande politik är nödvändigt. Dessa framställningar framträder genom uppmaningar till regeringen, politiska partier eller politiker.

3. Vilka likheter och skillnader finns i tidningarnas framställningar av flyktingsituationen, flyktingar och asylsökande?

Samtliga tidningar ger uttryck för att åtgärder mot flyktingsituationen bör formuleras genom samarbete på EU-nivå. Dagens Nyheter analyserar flyktingsituationen mer än övriga som ett

europiskt fenomen och Sydsvenskan betonar att svenska politiker bör samarbeta över traditionella politiska gränser. Utmärkande för Svenska Dagbladet är en sammankoppling mellan å ena sidan asylsökande och flyktingar, å andra sidan terrorism, SÄPO och Polisen. I kontrast framställer Aftonbladet flyktingsituationen som en humanitär fråga. Både Sydsvenskan och Svenska Dagbladet framställer integrationen av flyktingar som relaterat till arbetsmarknaden och självförsörjning.

9. Diskussion

Genom att introducera media i processen av säkerhetsisering öppnas dörren för en massiv mängd material som kan studeras, särskilt med tanke på den mediala uppmärksamhet som asylmottagningen och flyktingsituationen fick i svensk press under 2015 och 2016. Ämnet för detta avsnitt är studiens begränsningar och de avgränsningar i material och genomförande som kan ha betydelse för slutsatserna ovan. Senare diskuteras teoretiska begränsningar, media och säkerhetsisering samt framtida forskning.

9.1. Reflexioner gällande studiens begränsningar

Undersökningens resultat är inte att betrakta som slutgiltiga sett till att det finns ledarsidor och andra tidningar som behandlar flyktingsituationen, men som inte ingår i materialet. Dessa kan på ett betydelsebärande vis skilja sig från materialet och därmed förändra bilden av hur flyktingar, asylsökande och flyktingsituationen konstrueras i media under den studerade perioden.

Tidningarnas olika sektioner kan här tjäna som ett exempel på att hotbilder, men även avdramatiserande framställningar, kan finnas i *andra delar* av medierapporteringen; nyheter, löpsedlar, sektioner för sport, kultur- och idédebatt, analyser eller partiledarintervjuer m.m. Säkerligen är partiledarintervjuer av intresse för kommunikationen mellan politiker, media och allmänhet. Mindre troligt kan tyckas sektionen för sport. Vid insamlingen av materialet framträdde dock ett tema av fotboll som en nyckel för integrationspolitiken. Tar vi ett steg bakåt och betraktar processen av säkerhetsisering på avstånd, är det uppenbart att dessa olika mediala sammanhang och datamaterial kan vara av vikt för att få en heltäckande bild av media som aktör i processen av säkerhetsisering i relation till flyktingsituationen.

Två reflexioner vid genomförandet av analysen kan även belysa hur en lingvistisk analysmetod hade kunnat identifiera och analysera andra aspekter av materialet än vad som var möjligt med en kvalitativ innehållsanalys. För det första finns metaforer i relation till flyktinggrupper och deras förflyttning; ”flyktingvåg”, ”flyktingströmmar” och den effekt dessa kan ha; en ”centrifugalkraft” för politiska konflikter, för att inte nämna ord som ”kris”, ”kollaps” och liknande. Som vi såg i

tidigare forskning är metaforer inget nytt i den mediala diskursen (se Brune 2000:76-77, Patrascu 2015:46-48). Dessa lingvistiska detaljer kan analyseras genom textnära analysmetoder, t.ex. diskursanalys.

För det andra visar ett fåtal ledarsidor på ett missnöje med debatten om flykting- och asylfrågor. Denna *debatt om debatten* centrerar kring vad som är tillåtet eller inte tillåtet att uttrycka. Via redan utvecklade analytiska verktyg hade en diskursanalys kunnat analysera hur maktaspekter genomsyrar diskursen genom att språkliga uttryck eller meningar utesluts ur en diskursiv ordning. En diskursanalys hade även lagt mer vikt vid dessa exempel då språket anses konstituera, d.v.s. skapa, människan och sociala institutioner.

9.2. Teoretiska begränsningar

Sett till ramarna för processen av säkerhetsisering finns ingen egentlig tidsmässig begränsning. Frågan är öppen hur lång den kan antas vara och det måste finnas ett utrymme för olika långa förlopp. Den studerade perioden av två år kan innebära att delar av processen inte finns med i materialet. Att materialet ger exempel på utpekanden av flyktingsituationen som en kris och som ett säkerhetsproblem, redan månader innan antalet asylsökande liksom debatten om asylsökande når sin kulmen, kan vara ett tecken på att det finns fler sådana exempel tidigare.

Vad gäller processens slut är det intressant att ledarsidor från 2016 framställer flyktingsituationen mer som en fråga om integration jämfört med tidigare under perioden. Det är möjligt att motåtgärder under 2015 och 2016, i form av lagstiftning, gränskontroller m.m., uppfattades som effektiva. Även om detta inte är tydligt i materialet kan dessa åtgärder, tillsammans med minskningen i antalet asylsökande, ha inneburit ett mindre *behov* av hotbildskonstruktioner. En tolkning är således att det senare temat av integration uppkommer då processen av säkerhetsisering är att betrakta som inaktiv och att resterna av problembilden består av integrationspolitiska frågor. Det är samtidigt så att flyktingsituationen har, sett ur ett internationellt perspektiv, fortgått även om antalet asylsökande minskade i Sverige. Och det kan vara vanskligt att förvänta sig att en teoretisk process ska kunna observeras precis så som den är formulerad enligt teoretiska antaganden. Det är här viktigt att minnas teorins roll; att teori är en abstraktion, en förenkling av företeelser som kan representera verkligheten eller delar av den. Vi bör, med andra ord, inte förvänta oss att processen sker exakt så som teorin postulerar. Eller att dess början och slut har tydliga gränser.

Det teoretiska ramverket kring säkerhetsisering kan även ha en sådan struktur att analyser leder till vissa slutsatser och till en viss förståelse av hur politik *bör* utformas eller praktiseras. Denna normativa aspekt av teorin gäller främst begreppet *avsäkerhetsisering* och den praktik detta

representerar i form av politiska åtgärder enligt en gängse politisk dagordning. Detta betraktas som det *goda* valet jämte säkerhetisering, som istället ses som ett dramatiskt och oförutsägbart sätt att konstruera fenomen och att hantera sociala problem¹². Problematiken ligger här i att hotbildskonstruktioner *legitimerar* extraordinära politiska åtgärder. Dessa åtgärder ger i sin tur än mer bestämmanderätt åt en redan mäktig entitet – staten.

Preferensen för avsäkerhetisering snarare än säkerhetisering har även att göra med hur konstruerade hotbilder, och de åtgärder de legitimerar, kan vara oproportionerliga i förhållande till en verklig risk¹³. Konsekvensen av överdrivna hotbildskonstruktioner av sociala grupper – t.ex. asylsökande – kan resultera i åtgärder som har allvarliga konsekvenser. Avsäkerhetisering blir av dessa anledningar det bättre alternativet för såväl teoretiker som praktiker – och så även i denna studie. Intressant är förstås att betänka vilka fördelar som finns i att media och politiker utpekar säkerhetsproblem.

9.3. Medias roll i processen av säkerhetisering

Analysen gav exempel på hur flyktingsituationen framställs som en ”kris”, en ”kollaps” och ett säkerhetsproblem, men även som en fråga för en gängse politisk dagordning. Men vad kan vi säga om den roll som ledarsidor och medier har i denna process? Med tanke på att ledarsidor uttrycker en politisk hållning kan svaret bli att de är en *kommunikation* mellan medier, allmänhet och politiker.

Mediala konstruktioner av flyktingsituationen och asylsökande kan även ses som uttryck för hur en betydande del av den allmänna opinionen ser på saken eller kommer att uppfatta den. En reflexion vid läsningar av materialet är att publiken är närvarande på flera vis i texterna, t.ex. i referenser till opinionsundersökningar eller till ”väljare”, hänvisningar som kan vara ett sätt att signalera missnöje. Missnöjet kan gälla specifika politiska åtgärder eller, och mer lämpligt sett till detta material, hur beslutsfattare *inte* agerar mot vad som uppfattas som en krissituation. Medier kan på så vis vara en kanal genom vilken politiker uppfattar publikens missnöje eller acceptans gällande en given samhällsfråga och eventuella åtgärder mot denna.

Studien visar att flyktingsituationen konstrueras som ett säkerhetsproblem på både en europeisk och en svensk analysnivå. Det finns även, bevisligen, en markant ökning och minskning av antalet

¹² För ett inlägg i denna diskussion, se Wæver 2011.

¹³ Med det sagt är frågan om en objektiv risk svår då även prognoser av risker innehåller subjektiva bedömningar.

asylsökande under hösten 2015. Denna situation skiljer sig mot andra sammanhang där ett socialt problem konstrueras som ett hot utan någon motsvarande bakomliggande utveckling (jmf. Cohen 1972/2002, Hall m.fl. 1978/2015). Samtidigt är konstruktioner av flyktingsituationen oproportionerliga sett till metaforer som ”kollaps” eller ”kris”; anspelningar om vad som väntar om inte beslutsfattare tar situationen på allvar. Oavsett en verklig dramatisk utveckling kan medier ha *en förstärkande* tendens sett till en process av säkerhetisering. Till detta kan tilläggas att medier kan *avdramatisera* fenomen, t.ex. genom temat av integration ovan.

Av betydelse för hur samhällsfrågor uppmärksammas och vilka åtgärder som formuleras, är också den *kontext* inom vilket debatten sker. Vilken betydelse har t.ex. tidigare invandring och asylmottagande i Sverige? Historiska, politiska och kulturella – och många fler – faktorer kan vara av värde för att förstå varför fenomen uppfattas som *problem* och varför vissa åtgärder anses rimliga. Att se till debatten om invandring-, flykting- och asylfrågor över tid kan visa på kontextens betydelse. T.ex. finns beröringspunkter mellan frågor idag jämfört med decennier tidigare (se Abiri 2000, Brune 2004). Att debatten alltså är sig lik efter lång tid visar på en stabilitet över tid och att konstruktioner av flyktingar eller andra sociala grupper är seglivade. Dessa aspekter kan även vara av vikt för den gräns då en publik eller en väljarkår accepterar en given hotbild som legitim och därefter väcker krav på lämpliga åtgärder.

9.4. Framtida forskning

Då säkerhetisering studeras i relation till medier kan den teoretiska betoningen på att ett utpekande av ett säkerhetsproblem antas komma från en enskild aktör bli problematisk eftersom en mängd sådana utpekande kan finnas i media. Denna studie visar att så är fallet, att ledarsidor är *ett* forum där dramatiserande men även avdramatiserande konstruktioner sker och kommer till uttryck. Frågan blir då: Vad har *mängden* utpekanden för betydelse för processen av säkerhetisering och för publikens uppfattning om olika konstruktioner av fenomen? Gissningsvis borde en stor mängd hotbildskonstruktioner kunna befästa en problembild som verklig och legitim jämfört en mindre mängd hotbilder, allt annat lika. Nyckeln till frågan är i slutändan hur publiken uppfattar medierapportering, vilka faktorer som är av betydelse för acceptansen kring hotbilder samt hur legitim en eller annan mediekanal anses vara. Att i detalj studera hur en given publik uppfattar konstruktioner bör vara nästa steg i studier med utgångspunkt i media och säkerhetisering.

Ett fokus på medias roll i säkerhetisering borde också omfatta andra material än ledarsidor. Det är möjligt att löpsedlar, Tv-reportage eller andra jämförelsevis lättillgängliga mediekanaler har stor betydelse för själva mottagandet av konstruktioner av sociala problem. Sannolikt är också dessa

kanaler olika viktiga för olika grupper. Så borde vara fallet för yngre grupper av befolkningen gällande nyhetsrapportering genom TV, internet och sociala medier. Med tanke på den digitala utvecklingen bör även forskningen generellt se närmare på framställningar av händelser som flyktingsituationen på internet. Kanske finns här även ett större mått av interaktion i kommentarsfält eller liknande som bör inkluderas i forskningen, där det kan finnas en mer tydlig dialog mellan mottagare och sändare som kan studeras.

9.5. Avslutande reflexioner

I analysen av materialet finns exempel på dramatisering av teman genom en sammankoppling mellan å ena sidan asylsökande och flyktingar, å andra sidan terrorism och brottslighet. Hur dessa sammankopplingar påverkar läsarkretsens förståelse av ett socialt problem är svårt att säga något om, men att dessa tematiska sammanvävningar dramatiserar konstruktioner av sociala grupper är ett återkommande tema i forskningen om mediala konstruktioner av sociala problem (Cohen 1972/2002, Hall m.fl. 1978/2013). Särskilt dramatiskt är förstås hotet om terrorism, som kan beskrivas som ett krig om självaste friheten.

Problemet kan uppstå då framställningar av terrorhot bland flyktingar har sin lösning i myndigheter som SÄPO och Polisen. Givet att dessa konstruktioner betraktas som legitima kan de få betydelse för förståelsen av flyktingar och asylsökande som problematiska grupper. Att ledarsidor framställer att dessa myndigheter inte längre klarar av att hantera dessa grupper, cementerar bilden av ett socialt problem som i grunden är kopplat till en specifik problematisk och okontrollerbar grupp i samhället. Och medan förståelsen av sociala problem kan ses som *konstruktioner*, d.v.s. subjektiva tolkningar av verkligheten, har politiska åtgärder *verkliga* konsekvenser. Hotbilder av flyktingsituationen och sociala grupper är därmed allvarliga sett till konsekvenser för flyktingar och asylsökande eller andra grupper i samhället.

Att olika tematiska inslag av en debatt kan vara sammanbundna har även blivit smärtsamt tydligt i Sverige under den period då denna studie har genomförts. Terrordådet i Stockholm i april 2017 har aktualiserat flera sidor av debatten kring flykting- och asylpolitik som återfinns i uppsatsen; ett uppfattat terrorhot bland flyktingar och behovet av åtgärder som t.ex. gränskontroller eller skärpta asylregler. Händelsen har gjort tydligt hur det, med jämna mellanrum, framträder konstruktioner av asylsökande och flyktingar som sammankopplade med ett hot om terrorism och brottslighet. Tydligt är också att händelsen har föranlett högljudda rop på politisk beslutskraft. Rop som på ett extraordinärt och skyndsamt vis har hörsammats.

10. Litteratur

- Aas, F K (2011) 'Crimmigrant' Bodies and Bona Fide Travelers: Surveillance, Citizenship and Global Governance. *Theoretical Criminology*, 2011, Vol. 15, s. 331-346
- Abiri, E (2000) *The Securitisation of Migration: Towards and Understanding of Migration Policy Changes in the 1990s. The Case of Sweden*. Göteborg: Institutionen för freds- och utvecklingsforskning.
- Astor, A (2009) Unauthorized immigration, securitization and the making of Operation Wetback. *Latino Studies*, 2009, Vol. 7, s. 5–29
- Balzacq, T (2005) The Three Faces of Securitization: Political Agency, Audience and Context. *European Journal of International Relations*, 2005, Vol. 11, s. 171-201
- Balzacq, T (red.) (2011) *Securitization Theory: How Security Problems Emerge and Dissolve*. London: Routledge.
- Balzacq, T (2015) The 'Essence' of securitization: Theory, Ideal Type, and a Sociological Science of Security. *International relations*, 2015, Vol. 29, s. 103-113
- Balzacq, T & Guzzini, S (2015) Introduction: 'What kind of theory – if any – is securitization?' *International Relations*, 2015, Vol. 29, s. 97-136
- Barker, V (2017) Nordic vagabonds: The Roma and the Logic of Benevolent Violence in the Swedish Welfare State. *European Journal of Criminology*, 2017, Vol 14, s. 120-139
- Becker, H S (1967) Whose Side Are We On? *Social Problems*, 1967, Vol 14, s. 239-247
- Bengtsson, C (2000) Hur hittar man en bra väg? Att utforma ett kvalitativt forskningsprojekt. I: Jarlbro, G (red.), *Vilken metod är bäst – ingen eller alla? Metodtillämpning i medie- och kommunikationsvetenskap*, s. 33-53. Lund: Studentlitteratur.
- Berger, P L & Luckmann, T (1966/1991) *The Social Construction of Reality. A Treatise in the Sociology of Knowledge*. London: Penguin.
- Blomberg, H, Kroll, C, Lundström, T, Swärd, H (2004) "Medier och samhällsvetenskap". I: Blomberg, H, Kroll, C, Lundström, T, Swärd, H (red.), *Sociala problem och socialpolitik i massmedier*, s. 11-23. Lund: Studentlitteratur.

- Bergström, G & Boréus, K (2012) "Innehållsanalys". I: Bergström, G & Boréus, K (red.), *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, s. 49-90. Lund: Studentlitteratur.
- Bosworth, M (2008) Border Control and the Limits of The Sovereign State. *Social & Legal Studies*, 2008, Vol. 17, s. 199-215
- Bowling, B & Weber, L (2008) Valiant Beggars and Global Vagabonds: Select, Eject, Immobilize. *Theoretical Criminology*, 2008, Vol. 12, s. 355-375
- Brune, Y (2004) *Nyheter från gränsen. Tre studier i journalistik om "invandrare", flyktingar och rasistiskt våld*. Göteborg: Institutionen för journalistik och massmediakommunikation. Göteborgs Universitet.
- Buzan, B (1983) *People, States & Fear: The National Security Problem in International Relations*. Brighton: Wheatsheaf Books.
- Buzan, B, Wæver, O & de Wilde, J (1972/1998) *Security: A New Framework for Analysis*. London: Lynne Rienner.
- Cohen, S (2002) *Folk Devils and Moral Panics: The Creation of the Mods and Rockers*. London: Routledge.
- Donald, S L & McCombs, M E (1972) The Agenda-Setting Function of Mass Media. *Public Opinion Quarterly*, 1972, Vol. 36, s. 176-187
- Estrada, F (1999) *Ungdomsbrottslighet som samhällsproblem: Utveckling, uppmärksamhet och reaktion*. Stockholm: Kriminologiska institutionen.
- Flyghed, J (2005) Crime-Control in the Post-Wall Era: The Menace of Security. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 2005, Vol. 6, s. 165-182
- Garland, D (1996) The Limits of the Sovereign State: Strategies of Crime Control in Contemporary Society. *British Journal of Criminology*, 1996, Vol. 36, s. 445-471
- Garland, D (2001) *Culture of Control: Crime and Social Order in Contemporary Society*. Oxford: Oxford University Press.
- Hall, S, Clarke, J, Critcher, C, Jeffersson, T, Roberts, B (1978/2013) *Policing the Crisis: Mugging, the State and Law and Order*. London: Palgrave Macmillan.

- Hass, R (2009) The Role of Media in Conflict and their Influence on Securitisation, *The International Spectator*, 2009, Vol. 44, s. 77-91
- Hsieh, H-F & Shannon, S E (2005) Three Approaches to Qualitative Content Analysis. *Qualitative Health Research*, 2005, Vol. 15, s. 1277-1288
- Huysmans, J (1998) Revisiting Copenhagen: Or, On the Creative Development of a Security Studies Agenda in Europe. *European Journal of International Relations*, 1998, Vol. 4, s. 479-505
- Hörnqvist, M (2004) Risk Assessment and Public Order Disturbances: New European Guidelines for the Use of Force? *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 2004, Vol. 5, s. 4-26
- Karan, P, Kellett, A N, Laney H M, Lenette, C, Smedley, C (2016) "The most brutal immigration regime in the developed world": International Media Responses to Australia's Asylum-Seeker Policy. *Refuge*, 2016, Vol. 32, s. 135 – 149
- Kaunert, C & Léonard, S (2011) "Reconceptualizing the audience in securitization theory". I: Balzacq, T (red.), *Securitization Theory: How Security Problems Emerge and Dissolve*, s. 57-76. London: Routledge.
- Krzysztof, F S (2016) 'A-Securitization' of Immigration Policy-the Case of European Union. *Asia-Pacific Journal of EU Studies*, 2016, Vol. 14, s. 25- 56
- Milioni, D L & Vadratsikas, K (2016) The (Golden) Dawn of Audiences? Assessing the Audience Empowerment Thesis Through a Framing Analysis of Immigration in the Greek Media. *Interactions: Studies in Communication & Culture*, 2016, Vol. 7, s. 59-83
- Patrascu, C (2015) Refugee Representations Across European Media: Discursive Constructions of Migration. *Public Administration & Regional Studies*, 2015, Vol. 2, s. 43-53
- Pettersson, T & Tiby, E (2003) "Skapande och återskapande av prostitution". I: Lander, I, Pettersson, T, Tiby, E (red.), *Femininiteter, maskuliniteter och kriminalitet. Genusperspektiv inom svensk kriminologi*, s. 211-235. Lund: Studentlitteratur.
- Pickering, S (2001) Common Sense and Original Deviancy: News Discourses and Asylum Seekers in Australia. *Journal of Refugee Studies*, 2001, Vol. 14, s. 169-186

Slot, V L (2004) Den journalistiska legitimeringen av den danska invandrardebatten. I: Blomberg, H, Kroll, C, Lundström, T, Swärd, H (red.), *Sociala problem och socialpolitik i massmedier*, s. 159-194. Lund: Studentlitteratur.

Stumpf, J P (2006) The Crimmigration Crisis: Immigrants, Crime, and Sovereign Power. *American University Law Review*, 2006, Vol. 56, s. 367–419

Thomas, D S & Thomas, W I (1938) *The Child in America. Behaviour Problems and Programs*. New York: Alfred A. Knopf.

Vultee, F (2011) ”Securitization as a media frame: what happens when the media ’speaks security’”. I: Balzacq, T (red.), *Securitization Theory: How Security Problems Emerge and Dissolve*, s. 77-93. London: Routledge.

Wæver, O (2011) Politics, Security, Theory. *Security Dialogue*, 2011, Vol. 42, s. 465-480

Wæver, O (1997) *Concepts of Security*. Köpenhamn: Institute of Political Science. University of Copenhagen.

Wæver, O (1996) European Security Identities. *Journal of Common Market Studies*, 1996, Vol. 34, s. 103-132

Wæver, O (1995) ”Securitization and desecuritization”. I: Lipschutz, R D (red.), *On security*, s. 46-86. New York: Columbia University Press.

Wenneberg, S B (2000) *Socialkonstruktivism – positioner, problem och perspektiv*. Liber: Malmö.

Williams, M C (2011) ”The Continuing Evolution of Securitization Theory”. I: Balzacq, T (red.), *Securitization Theory: How Security Problems Emerge and Dissolve*, s. 212-222. London: Routledge.

10.1. Övriga källor

Amnesty (2015) *Fear and Fences: Europe’s Approach to Keeping Refugees at Bay*. London: Amnesty International.

Dagens Nyheter (2015) Den fria rörligheten hotas. *Dagens Nyheter*. 28 augusti.

Dagens Nyheter (2015) En tvivelaktig gränsvakt. *Dagens Nyheter*. 17 oktober.

Dagens Nyheter (2015) Fler frågor än svar. *Dagens Nyheter*. 10 november.

Dagens Nyheter (2015) Den verkligt stora krisen. *Dagens Nyheter*. 14 november.

Dagens Nyheter (2015) Många frågor utan svar. *Dagens Nyheter*. 19 december.

Dagens Nyheter (2015) Kriserna är inte bara Europas. *Dagens Nyheter*. 28 december.

Dagens Nyheter (2016) Merkel stänger porten. *Dagens Nyheter*. 9 mars.

Dagens Nyheter (2016) Naiva idéer om flyktingar. *Dagens Nyheter*. 22 september.

Franchell, Eva (2016) Flykting tog fel tåg - fastnade i Danmark. *Aftonbladet*. 29 oktober.

Förordning 2015:1074 *Förordning om vissa identitetskontroller vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet.*

Gudmundson, Per (2015) Utmaning eller systemkollaps? *Svenska Dagbladet*. 23 mars.

Gudmundson, Per (2015) Polisen: Vi har inte kontroll. *Svenska Dagbladet*. 16 oktober.

Gudmundson, Per (2016) Ansvarslöst av Dan Eliasson. *Svenska Dagbladet*. 19 november.

Hellman, Jonas (2015) Utanförskapets mylla. *Svenska Dagbladet*. 11 december.

Helmerson, Erik (2015) EU behöver nytt avtal om asyl. *Dagens Nyheter*. 6 februari.

Justitiedepartementet (2015) *Uppdrag till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap att på nationell nivå samordna ansvariga aktörers hantering av flyktingsituationen m.m.* Stockholm: Justitiedepartementet.

Lag 2015:1073 *Lag om särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet.*

Lag 2016:752 *Lag om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige.*

Lifvendahl, Tove (2015) Kriget om friheten. *Svenska Dagbladet*. 15 november.

Lifvendahl, Tove (2015) Sverige skjuter sig i foten. *Svenska Dagbladet*. 29 december.

Lifvendahl, Tove (2016) Forskning med frågetecken. *Svenska Dagbladet*. 12 juni.

Lindberg, Anders (2016) Vem behöver andrum nu?. *Aftonbladet*. 9 januari.

Lindberg, Anders (2016) Kom ihåg att du är dödlig, Europa. *Aftonbladet*. 17 mars.

Marcal, Katrine (2015) Tyskland är det goda undantaget. *Aftonbladet*. 30 augusti.

Marcal, Katrine (2015) Män flyr - kvinnor stannar. *Aftonbladet*. 29 november.

Migrationsverket (2016) *Årsredovisning 2015*. Norrköping: Migrationsverket.

Migrationsverket (2017) *Årsredovisning 2016*. Norrköping: Migrationsverket.

Neuding, Paulina (2016) Därför klagar de på asylboendena. *Svenska Dagbladet*. 3 september.

Nordlund, Linda (2016) Här står slaget i nästa val. *Svenska Dagbladet*. 5 juli.

Persson, Ingvar (2015) Partiledarnas svåraste prov. *Aftonbladet*. 23 oktober.

Pettersson, Karin (2015) Expressens nya åsiktskorridor. *Aftonbladet*. 4 juni.

Pettersson, Karin (2015) "Idéer finns, men resurser saknas". *Aftonbladet*. 24 juni.

Swedin, Daniel (2015) Vår integration är bäst i världen. *Aftonbladet*. 17 oktober.

Sydsvenskan (2015) Brist på solidaritet hotar EU:s fundament. Den fria rörligheten måste.
Sydsvenskan. 23 juli.

Sydsvenskan (2015) Dags för Stefan Löfven att visa ledarskap. *Sydsvenskan*. 05 september.

Sydsvenskan (2015) Flyktingkrisen är en ödesfråga för EU:s framtid. *Sydsvenskan*. 07 september.

Sydsvenskan (2015) Det var rätt att utvidga EU. Självfallet skulle Europa enas. Men ...
Sydsvenskan. 18 september.

Sydsvenskan (2015) En ledare. Tre roller. Upp till bevis, Kinberg Batra. *Sydsvenskan*. 15 oktober.

Sydsvenskan (2015) Besked från Kinberg Batra ger fler frågor än svar. *Sydsvenskan*. 27 oktober.

Sydsvenskan (2016) Gärna fler bostäder, men inte just här. En attityd som måste byggas bort.
Sydsvenskan. 23 februari.

Sydsvenskan (2016) Det var en salva från Persson. Hoppas Löfven gnider in den på rätt ställe.
Sydsvenskan. 14 mars.

Sydsvenskan (2016) Kinberg Batra vill leda alliansen. Vilken allians? *Sydsvenskan*. 20 december.

UNHCR (2014) *Syrian Refugees in Europe. What Europe Can Do to Ensure Protection and Solidarity*. UNHCR.

UNHCR (2016) *Regional Refugee and Migrant Response Plan for Europe. Eastern Mediterranean and Western Balkans Route*. UNHCR.

11. Bilagor

Bilaga 1: Kodschema

Säkerhetsisering

1. Vad betraktas/utpekas som problem och vilka orsaker till problemet presenteras?
2. Vem/vad är detta ett problem för?
3. Om det gäller ett hot – vem/vad riktas hotet mot?
4. Vilka lösningar presenteras på problemet?

Andra aspekter att vara uppmärksam på

- Synen på flyktingar och asylsökande.
- Inställningen till åtgärder mot flyktingsituationen.
- Skillnader i ledarsidor från de olika tidningarna.
- Teman som kan motverka processen av säkerhetsisering (avsäkerhetsisering).
- Publik/allmänhet/väljare som mottagare eller komponent i en kommunikativ text.
- Tema: Suveränitet.

Bilaga 2: Tabell över samtliga ledarsidor

Tabell 1. Ledarsidor efter tidning, rubrik samt publicerat datum.

Tidning	Rubrik	Datum
Dagens Nyheter (10)	EU behöver nytt avtal om asyl	2015-02-06
	Den fria rörligheten hotas	2015-08-28
	En tvivelaktig gränsvakt	2015-10-17
	Fler frågor än svar	2015-11-10
	Den verkligt stora krisen	2015-11-14
	Många frågor utan svar	2015-12-19
	Kriserna är inte bara Europas	2015-12-28
	Merkel stänger porten	2016-03-09
	Naiva idéer om flyktingar	2016-09-22
	SD näthånar en pojke	2016-10-24
Aftonbladet (11)	Expressens nya åsiktskorridor	2015-06-04
	"Idéer finns, men resurser saknas"	2015-06-24
	Tyskland är det goda undantaget	2015-08-30
	Vår integration är bäst i världen	2015-10-17
	Partiledarnas svåraste prov	2015-10-23
	Skälen till kriserna är inte nya	2015-11-01
	Män flyr - kvinnor stannar	2015-11-29
	Vem behöver andrum nu?	2016-01-09
	Kom ihåg att du är dödlig, Europa	2016-03-17
	Flykting tog fel tåg - fastnade i Danmark	2016-10-29
	Asylsökande kan tvingas få fotboja	2016-11-23
Svenska Dagbladet (10)	Utmaning eller systemkollaps?	2015-03-23
	Polisen: Vi har inte kontroll	2015-10-16
	Kriget om friheten	2015-11-15
	Erdogan är MP:s bästa vän	2015-12-01
	Utanförskapets mylla	2015-12-11
	Sverige skjuter sig i foten	2015-12-29
	Forskning med frågetecken Svenska	2016-06-12
	Här står slaget i nästa val	2016-07-05
	Därför klagar de på asylboendena	2016-09-03

	Ansvarslöst av Dan Eliasson	2016-11-19
Sydsvenskan (13)	Ett riktigt djävulskt dilemma	2015-04-21
	Brist på solidaritet hotar EU:s fundament. Den fria rörligheten måste	2015-07-23
	Dags för Stefan Löfven att visa ledarskap.	2015-09-05
	Flyktingkrisen är en ödesfråga för EU:s framtid	2015-09-07
	Det var rätt att utvidga EU. Självfallet skulle Europa enas. Men	2015-09-18
	En ledare. Tre roller. Upp till bevis, Kinberg Batra.	2015-10-15
	Besked från Kinberg Batra ger fler frågor än svar.	2015-10-27
	EU kan lära av bybor i Ingelstråde.	2015-11-06
	Gärna fler bostäder, men inte just här. En attityd som måste byggas bort.	2016-02-23
	Det var en salva från Persson. Hoppas Löfven gnider in den på rätt ställe.	2016-03-14
	Flyktingkris väcker fantasier men kräver realism.	2016-09-19
	Med mera Merkel, mycket mera Merkel.	2016-11-22
	Kinberg Batra vill leda alliansen. Vilken allians?	2016-12-20